

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 16-10-34987 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

לפני הרכב כב' השופטים:

סארי ג'וסי [אב"ד]

חננאל שרעבי

אספרנצה אלון

ש' ט' ת"ז XXXXXXXXXXXX
ע"י ב"כ עוה"ד יוגב לוי ואח'

המערער

נגד

1. ה' ט' ר' ת"ז XXXXXXXXXXXX
2. ל' ט' כ' ת"ז XXXXXXXXXXXX
3. נ' ע' ת"ז XXXXXXXXXXXX
שלושתן ע"י ב"כ עוה"ד טל איטקין ואח'

המשיבים

4. א' ט' ת"ז XXXXXXXXXXXX

1
2

פסק דין

3
4

השופט סארי ג'וסי [אב"ד]:

5

6 1. מונח לפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בחיפה (כב' השופטת אלה
7 מירז) בת"ע 32798-07-13 ות"ע 26390-10-13 מיום 7/8/2016 בו נדחתה בקשת המערער לביטול צו
8 קיום צוואת אימם המנוחה משנת 1988 ובקשה לקיום צוואתה משנת 1995.

9

10 2. המנוחה, דליה מזרחי (טמיר) ז"ל (במאמר מוסגר: שמה של המנוחה, כמו גם יתר שמות
11 בני המשפחה שיוזכרו בהמשך, הם שמות בהם נעשה שימוש לצורך פסק הדין ואינם השמות
12 האמיתיים) (להלן: "המנוחה"), הותירה לאחר לכתה שלוש צוואות בכתב. חמשת ילדיה מצויים
13 בסכסוך בנוגע לשאלה איזו צוואה מבין שתיים מתוכן – הראשונה והאחרונה, יש לקיים. המערער
14 עותר לבטל את צו קיום הצוואה הראשונה, ולהורות תחת זאת על קיום הצוואה השלישית.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 המשיבים, מנגד, תומכים בקביעות בית משפט קמא כי הצוואה השלישית בטלה וכי יש להותיר על
2 כנו את צו קיום הצוואה הראשונה.

3
4 3. ערעור זה מעלה מספר שאלות ובמרכזן: מה דינה של הוראה בצוואה שנערכה לשם מימוש
5 עסקת מקרקעין שבוטלה, לאחר שלא היה ניתן להוציאה אל הפועל בחיי המצווה, מחמת חיוב במס
6 שבח שהושת על המצווה – המוכר ובסכום גבוה, כאשר זה אינו מחזיר את כספי התמורה שכבר
7 שולמו לו. האם יש להורות על בטלות הצוואה בהתאם לסעיפים 8(א) ו-27 לחוק הירושה [נוסח מלא
8 ומעודכן], התשכ"ח-1965 בהיותה חלק מעסקה עתידית וכמי שמגבילה את חופש רצון המצווה, או
9 שמא מדובר בצוואה כשרה?

רקע

10
11 4. לבני הזוג דליה ובנימין טמיר היה נכס מקרקעין – מגרש בשטח של 796 מ"ר, ברח' XXXXXXXX
12 ביישוב XXXX הידוע גם כגוש XXXX, חלקה XX ובו בית המגורים של המשפחה
13 (להלן: "בית המגורים" או "הבית"). לבני הזוג נולדו חמישה ילדים, הם הצדדים בתיק: המערער
14 (להלן: "שרון"), המשיבות 1-3 (להלן: "הדס", "ליאת" ו"נועה" בהתאמה או "הבנות" או
15 "האחיות") והמשיב 4 (להלן: "ארנון"). בשנת 1986 נפטר האב מבלי שהותיר אחריו צוואה.
16 בזכויותיו בבית המגורים זכו יורשיו על פי דין – מחצית לאשתו דליה ומחצית שהתחלקה בין חמשת
17 ילדיו. כתוצאה מכך לדליה היו 15/20 חלקים מבית המגורים ולכל אחד מהילדים 1/20 חלקים
18 ממנו.
19
20

21 5. באותה שנה, 1986, נישאה דליה ז"ל בשנית ועזבה את בית המגורים לישוב אחר, כאשר
22 הבת ליאת, שהיתה כבת 17, נשארה לגור בו. בד בבד עברו הבן שרון, אשתו וילדיהם הקטינים
23 להתגורר בבית המגורים לצד ליאת. בהמשך, ככל הנראה בעקבות סכסוך בין ליאת לשרון, עזבה
24 ליאת את הבית והוא נותר בחזקתו של שרון ומשפחתו. עוד ידוע כי משנת 1986 התגורר הבן ארנון
25 במחסן שהיה בנוי על אותו מגרש של בית המגורים.
26

27 6. במשך השנים ערכה דליה שלוש צוואות שונות:
28 א. **צוואה מתאריך XX/XX/1988** – בה ציוותה את כל עיזבונה לשלוש הבנות בלבד
29 (העתק מצוואה זו צורף כנספח א' לבקשה לביטול צו קיום צוואה שהגיש שרון לבית
30 המשפט קמא).
31

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 ב. **צוואה מתאריך XX/XX/1992** – בה ביקשה לוודא כי כספים מסוימים שהעבירה
2 לבנה ארנון במהלך חייה יישארו שלו. צוואה זו צורפה כנספח לאחד הכתבים שהוגשו בבית
3 משפט קמא, אך לא הוגשה לגביה בקשת קיום (ראו נספח ו' לתיק המוצגים מטעם
4 המערער).
5
- 6 ג. **צוואה מתאריך XX/XX/1995** – בה ציוותה את בית המגורים לבנה שרון בלבד
7 ואת יתר רכושה ציוותה לחלק באופן שווה בין יורשיה על פי דין (ראו נספח ב' לתיק
8 המוצגים מטעם המערער).
9
- 10 7. ביום XX/XX/2012 נפטרה דליה ז"ל וביום XX/XX/2012 ניתן צו לקיום צוואתה משנת
11 1988, לפיה כל עיזבונה יחולק בין שלוש בנותיה בלבד.
12
- 13 8. להשלמת התמונה נוסף כי המנוחה נפטרה במהלך ניהול תביעה רכושית שהגישה כנגד
14 בעלה השני (תמ"ש 6272-05-10). את התביעה המשיכו לנהל בנותיה, כיורשותיה היחידות בהתאם
15 לצוואה משנת 1988. התביעה הסתיימה בהסכם פשרה לפיו ישולם סך כולל של 210,000 ₪ לבנות
16 כיורשות המנוחה (ראו הפרוטוקול ופסק הדין מיום 9/4/2013 בתמ"ש 6272-05-10 אשר צורפו
17 כנספח א' לתגובה מטעם המשיבות מיום 11/11/2013 בתיק קמא).
18
- 19 9. ביום XX/XX/2013, כ-11 חודשים לאחר פטירת המנוחה וכשבעה חודשים לאחר שניתן
20 צו הקיום, הגיש שרון לבית המשפט קמא בקשה לביטולו וביקש לקיים את הצוואה משנת 1995.
21
- 22 **טענות הצדדים לפני בית משפט קמא**
- 23 10. לטענת שרון, רצונה של המנוחה היה להעביר את הזכויות בבית המגורים אליו. לטענתו,
24 בסוף שנות ה-80 הגישו המנוחה ויתר ילדיה תביעה לפינוי מבית המגורים. במהלך ההליך המשפטי
25 הגיעו הצדדים להסכמה לפיה שרון ירכוש מהמנוחה את בית המגורים (ראו סעיפים 14-15 ל"תגובה
26 מטעם המבקש" אשר צורפה כנספח ג' לתיק המוצגים מטעם המערער). במסגרת הליך זה מונה
27 שמאי שהעריך את שווי הבית בסך של 62,000 דולר. יוער כי שרון לא צירף כל אסמכתא על אודות
28 אותם הליכים לרבות את פסק הדין בהליך. כל שצורפה הייתה חוות דעת השמאי דוד טיגרמן מיום
29 7/2/1988. (נספח ב' לנספח ג' בתיק המוצגים מטעם המערער).
30

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 עוד טען שרון כי בתאריך XX/XX/1991 נחתם הסכם מכר בינו לבין המנוחה לפיו הוא
2 ירכוש את חלקה בבית המגורים (3/4 חלקים מהנכס) תמורת תשלום 56,250 דולר (ראו נספח ה'
3 לתיק המוצגים מטעם המערער).
4
- 5 שרון אף טען שיתר האחים הסכימו להעביר לו את חלקם בבית ואף חתמו על ייפוי כוח
6 להסדרת ההעברה. לתמיכה בטענה זו צירף שרון תצהירים וייפוי כוח בלתי חוזר מטעמן של נועה
7 והדס ומסמך ייפוי כוח בלתי חוזר מטעמו של ארנון (העתקי המסמכים צורפו כנספח ז' לתיק
8 המוצגים מטעם המערער). כמו כן צירף שרון מסמך אותו כינה כמסמך "הסדרת דברים" הכתוב
9 בכתב יד וחתום על ידי ארנון והמנוחה, לפיו ארנון מוותר על זכויותיו בבית המגורים ואמו מעבירה
10 לו סך של 40,000 ₪ (ראו נספח ה' ל"תגובה מטעם המבקש" אשר צורפה לתיק המוצגים מטעם
11 המערער כנספח ג').
12
- 13 שרון אף טען כי לכל אחד מארבעת האחים שולם סכום כסף בעבור העברת חלקו מירושת
14 האב בבית המגורים אל שרון, כשהאחות נועה קיבלה את הכסף ישירות מידי ויתר האחים קיבלו
15 את הכסף מהמנוחה, אליה העביר שרון את הסכומים (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום
16 25/3/2014, עמ' 6, שורות 19-23).
17
- 18 לטענת שרון, הוא שילם למנוחה את מלוא התמורה עבור הבית. לאחר מכן הוגש דיווח
19 לרשויות המס וביום 7/4/1994 התקבלה דרישה לתשלום מס שבח בסך של כ-199,000 ₪ (ראו סעיף
20 18 ל"תגובה מטעם המבקש" שצורפה כנספח 3 לתיק המוצגים מטעם המערער ואילו הדרישה
21 צורפה כנספח ד' לתגובה). שרון הוסיף וטען כי הצוואה נערכה בעקבות פגישה של המנוחה ושרון
22 במשרדו של עו"ד גולן, במטרה להימנע מתשלום זה. כך כתב בתגובה (תשובה לתגובת המשיבות
23 לבקשה לביטול צו הקיום, מיום 10/3/2014) שהגיש לבית משפט קמא: **"לאחר קבלת שובר**
24 **התשלום כאמור, נפגשו המנוחה והמבקש (שרון – ס.ג.) במשרדו של עו"ד גולן וביקשו לקבל**
25 **פרטים אודות תשלום מס השבח, שם נודע לראשונה כי המנוחה מכרה בעבר שני נכסים ועשתה**
26 **שימוש בסעיפי הפטור. בפגישה הוחלט כי עסקת המכר תבוטל, והיות והמבקש (שרון – ס.ג.) כבר**
27 **שילם על הנכס והפקיד בידי עו"ד גולן את מלוא התמורה, תחתום המנוחה על צוואה ולפיה היא**
28 **מורישה את הנכס למבקש (שרון – ס.ג.) בלבד ויתר הרכוש יחולק בין יורשיה על פי החוק"** (שם,
29 בסעיף 19).
30

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 16-10-34987-ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 15. האחיות התנגדו לצוואה המאוחרת ולביטול הצוואה משנת 1988 והעלו מספר טענות.
2 ראשית טענו לשיהוי בהצגת הצוואה המאוחרת משנת 1995 ובהגשת הבקשה לביטול צו קיום
3 הצוואה משנת 1988. לגופו של עניין טענו האחיות כי הצוואה משנת 1995 בטלה לאור כך שהיא
4 תוצאה של עסקה בירושה עתידיה, בניגוד להוראת סעיף 8(א) לחוק הירושה. כמו כן טענו האחיות
5 כי נסיבות עריכת הצוואה הביאו להגבלת החופש של המנוחה לצוות, זאת בניגוד לסעיף 27 לחוק
6 הירושה. טענה נוספת הייתה קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצדו של שרון כלפי המנוחה וכן
7 למעורבותו של שרון בעריכת הצוואה המאוחרת.
8
- 9 16. בנוגע לטענותיו של שרון להעברת חלקן של האחיות בבית המגורים אליו, העידה ליאת
10 שהופעל עליה לחץ לחתום על מסמכי ההעברה על מנת ששרון יוכל לקנות את הבית, אך היא סירבה
11 לחתום עליהם ואף לא קיבלה תשלום עבור חלקה (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום
12 29/6/2015 בעמ' 59, שורות 7-11). הדס אישרה כי המסמכים להעברת זכויותיה חתומים בחתימת
13 ידה אך העידה כי לא ידעה על מה היא חותמת. עוד אישרה שקיבלה 20,000 ₪ מהמנוחה עבור
14 החלק שלה בבית שהתקבל מירושת האב (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015,
15 בעמ' 46, שורות 23-27). נועה אישרה שקיבלה משרון 10,000 דולר בעבור חלקה בבית, וכן אישרה
16 את חתימתה על מסמכי ההעברה שהוצגו בפניה, אך העידה שהיא רואה אותם בפעם הראשונה (ראו
17 פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015, בעמ' 40, שורות 31-30, וכן בעמ' 41, שורות 1-
18 3).
19
- 20 17. כמו כן טענו האחיות ששרון שילם למנוחה תמורה זעומה בלבד בעקבות הסכם המכר ולא
21 את הסכומים להם הוא טוען (ראו פסקה 45 לתגובה מטעם המשיבות מיום 11/11/2013 שהוגשה
22 בתיק קמא).
23
- 24 18. לטענת ארנון יש להוציא את בית המגורים מכלל נכסי העיזבון של המנוחה וזאת משום
25 שבשנת 1993 העבירה המנוחה את בית המגורים אליו, בעסקת מתנה. עוד טען ארנון כי לאחר שנודע
26 לשרון על כך שהמנוחה העבירה אליו (אל ארנון) את זכויותיה בבית המגורים במתנה, פעל שרון
27 לעריכת הצוואה משנת 1995.
28
- 29 19. בהקשר זה יצוין כי ארנון הגיש תביעה לסעד הצהרתי בתמ"ש 14-12-1849 בנוגע לזכויות
30 להן הוא טוען בבית המגורים. התביעה נמחקה בהחלטה מיום 26/4/2015 בשל אי תשלום אגרה
31 (ראו סעיף 1 לפסק הדין של בית המשפט קמא).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1

2 20. בנוגע לייפוי הכוח להעברת חלקו של ארנון לשרון, הוא טען ששרון הכריח אותו לחתום
3 עליו אצל עו"ד גולן. לטענתו, שרון ניתק לו את החשמל והמים במטרה לסחוט ממנו את הוויתור על
4 הבית. כמו כן לגבי מסמך "הסדרת דברים" שצורף על ידי שרון טען ארנון שהוא מעולם לא חתם
5 עליו והחתימה הנחזית כחתימתו אינה שלו (ראו סעיפים 13.ו. ו-13.ז. לתצהיר עדות ראשית מטעם
6 ארנון בתיק קמא). עוד טען ארנון שמעולם לא קיבל כספים עבור חלקו בבית ושהכספים שקיבל
7 מאמו נועדו לסייע לו עקב הליך גירושין שעבר (ראו סעיף 13.ג. לתצהיר עדות ראשית מטעם ארנון
8 בתיק קמא).

9

10

פסק הדין קמא

11 21. בית משפט קמא דחה את טענת השיהוי של האחיות. עוד קבע שבקשותיו של שרון הוגשו
12 במהלך השנה הראשונה לפטירה, משך זמן סביר כשלעצמו. עוד נקבע כי שרון החל לפעול לקידום
13 הבקשה לקיום הצוואה משנת 1995, כבר בחודש דצמבר 2012 (על ידי פנייה לעו"ד גולן), קרי,
14 כארבעה חודשים מיום הפטירה.

15

16 כמו כן, ציין בית משפט קמא כי האחיות לא הציגו אסמכתא המעידה ששרון ידע על הגשת
17 בקשתן לצו קיום הצוואה משנת 1988, וכל שניתן לקבוע הוא ששרון ידע על הצו החל מתאריך
18 6/1/2013, אז קיבל מכתב מלשכת הרשמת לענייני ירושה במענה לפנייתו, לפיו ניתן צו קיום צוואה
19 אחר עיזבון המנוחה. לסיכום נקבע כי הבקשה לביטול הצו הוגשה בתוך השנה הראשונה לפטירה
20 ועל כן לא מדובר בשיהוי מהותי המצדיק דחיית הבקשה.

21

22 22. יחד עם זאת בית משפט קמא דחה לגופו של עניין את בקשותיו של שרון וקבע כי הצוואה
23 משנת 1995 בטלה מחמת פגמים בצוואה והוא הותיר בתוקף את צו קיום הצוואה משנת 1988. יוער
24 כי איש מהצדדים לא ביקש את קיום הצוואה משנת 1992.

25

26 23. בית משפט קמא התייחס לטענות ארנון ושרון לפיהן המנוחה ביצעה עם כל אחד מהם
27 עסקה במקרקעין ביחס לבית המגורים המופיע בצוואה משנת 1995. בית משפט קמא פירט מועדים
28 רלוונטיים על ציר הזמן וקבע ביחס לעסקאות הנטענות כדלקמן:

29

30 א. לעניין טענותיו של ארנון כי המנוחה העבירה לו את בית המגורים בעסקת מתנה
31 נקבע כי מדובר בטענה שהיתה צריכה להתברר במסגרת התביעה לסעד הצהרתי שנמחקה
32 (ולא חודשה לאחר מכן) ולא במסגרת ההליך שבפניו. יחד עם זאת נקבע כי ארנון לא הוכיח

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בהליך דנן כי הזכויות בבית המגורים עברו אליו (ראו פסקה 13 לפסק דינו של בית משפט
2 קמא).
3
4 ב. בית משפט קמא קיבל את טענתו של שרון כי בינו לבין המנוחה נערכה עסקת מכר
5 אשר בוטלה. בית משפט קמא נמנע מלקבוע במפורש האם התמורה בהתאם לעסקה זו
6 הועברה משרון למנוחה, ואם כן, האם היא הוחזרה לשרון בעקבות ביטול העסקה (ראו
7 פסקה 11 לפסק דינו של בית המשפט קמא).
8
9 24. כאמור לעיל, בית משפט קמא קבע שהצוואה משנת 1995 בטלה בשל מספר נימוקים:
10 ראשית, בהיותה עסקה בירושה עתידה לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה. בית משפט קמא הפנה לע"א
11 682/74 יקותיאל נ' ברגמן, כ"ט(2) 757 (1975) המבחין בין עסקה בעיזבון – שהינה מותרת, לבין
12 עסקה בירושה – שהינה אסורה על פי סעיף 8(א) לחוק הירושה. בית משפט קמא קבע כי מכיוון
13 ששרון והמנוחה ערכו לכאורה הסכם לפיו הוא יהפוך ליורש של בית המגורים בתמורה לסכום כסף,
14 זאת כאשר לפי הצוואה משנת 1988 הודר שרון מהירושה, שהרי מדובר בעסקה בירושה, אשר
15 אסורה כאמור (ראו פסקה 20 לפסק דינו של בית המשפט קמא).
16
17 שנית - עריכת הצוואה בהמשך לעסקת המכר הגבילה את זכות המנוחה לשנותה, בניגוד
18 להוראת סעיף 27 לחוק הירושה האוסרת על הגבלת החופש לצוות. עוד נקבע כי סכום הכסף
19 שהתקבל לכאורה משרון ולא הוחזר, יצר התחייבות מצד המנוחה שלא לשנות את הצוואה משנת
20 1995 (ראו פסקה 21 לפסק דינו של בית המשפט קמא).
21
22 שלישית - קיומה של השפעה בלתי הוגנת מצדו של שרון כלפי המנוחה, האסורה לפי סעיף
23 30(א) לחוק הירושה. בית המשפט קבע כי מקורה של הצוואה היה בחששו של שרון שארנון החתים
24 את המנוחה על מסמכים להעברת זכויותיה בבית המגורים אל ארנון. עוד נקבע כי המנוחה קיבלה
25 לכאורה כספים משרון ולא השיבה אותם וחשה חובה לערוך צוואה לפיה בית המגורים יעבור אליו.
26 אותה הרגשת חובה מהווה השפעה בלתי הוגנת לפי בית משפט קמא (ראו פסקה 26 לפסק דינו).
27
28 רביעית - מעורבותו האסורה של שרון בעריכת הצוואה, לפי סעיף 35 לחוק הירושה. נקבע
29 כי "ביום עריכת הצוואה המנוחה והמבקש (שרון – ס.ג.) היו נוכחים" (פס' 26 לפסק הדין של בית
30 המשפט קמא). מסקנת בית משפט קמא הייתה, לאחר הפעילו את מבחן השכל הישר, כי צוואת
31 1995 באה לעולם בעטיה של מעורבות של שרון, וכחלק מרצונו להבטיח את הפטור ממיסים (ראו
32 פסקה 26 לפסק הדין של בית המשפט קמא).
33

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

טענות הצדדים בערעור בקליפת אגוז

- 1
- 2 25. שרון חזר על טענותיו בהליך קמא. בנוסף טען שרון כי המנוחה היתה אישה עצמאית
- 3 שערכה בחייה עסקאות שונות, לרבות מכירה של מספר בתים, עריכה של מספר צוואות ואף הגשת
- 4 תביעה רכושית כנגד בעלה השני. לטענתו, המנוחה יכולה היתה במשך 18 שנים מאז חתימתה על
- 5 הצוואה משנת 1995, לבטלה ככל שרצתה בכך (פסקה 21 לכתב הערעור).
- 6
- 7 26. עוד טען שרון כי המנוחה לא היתה תלוית בו, לא התגוררה עמו באותו הבית, ולא הייתה
- 8 תחת שום לחץ, אונס, או השפעה בלתי הוגנת מצדו (פסקה 25 לכתב הערעור). הוא הפנה לעדותו של
- 9 עו"ד גולן שהעיד כי הוא לא התרשם שהמנוחה היתה תחת לחץ, חשה מאוימת או תחת השפעה
- 10 בלתי הוגנת ושהוא ערך את הצוואה בהתאם לרצונה (ראו פסקה 34 לכתב הערעור).
- 11
- 12 27. טענה נוספת שהעלה שרון היא שהמנוחה ראתה בבית המגורים כביתו שלו ולא כחלק
- 13 מעיזבונה והיא ערכה את הצוואה לצרכי רישום הזכויות על שמו בלבד, כשאת יתר העיזבון חילקה
- 14 שווה בשווה בין כל יורשיה. מכיוון שהמנוחה לא ראתה בבית כחלק מעיזבונה העתידי, טען שרון,
- 15 לא ניתן לראות בצוואה כעסקה בירושה עתידה לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה (ראו פסקה 30.3 לכתב
- 16 הערעור).
- 17
- 18 28. לטענת שרון, סדר האירועים התרחש באופן הבא: בשנת 1986 יצאה המנוחה מבית
- 19 המגורים, ועברה להתגורר ביישוב אחר עם בעלה השני ואילו שרון נכנס לגור בו. בשנת 1988 הוגשה
- 20 תביעה לפירוק שיתוף בבית ולפינויו וכן נערכה הצוואה הראשונה שבה הדירה המנוחה את שרון
- 21 וארנון מהירושה לאור היחסים הרעועים עימם באותה תקופה. בשנת 1989 בגדרי תביעת הפינוי,
- 22 הגיעו הצדדים להסכמה כי שרון ירכוש את הבית ובשנת 1990 שילם שרון למנוחה את מלוא
- 23 התשלומים בגינו ונחתם זיכרון דברים (שצורף כנספח ד' לתיק המוצגים מטעם המערער). בשנת
- 24 1991 נחתם הסכם המכר (שכאמור צורף כנספח ה' לתיק המוצגים מטעם המערער). מרגע זה,
- 25 לטענת שרון, המנוחה ראתה בבית המגורים כשייך לו. ארבע שנים לאחר מכן, בשנת 1995 חתמה
- 26 המנוחה על הצוואה האחרונה שמטרתה היתה להבטיח שהזכויות בבית המגורים יירשמו על שמו,
- 27 וישקפו את המצב כפי שראתה אותו המנוחה, כנכס ששייך לו. שרון שב והדגיש כי במשך כל השנים
- 28 מאז 1986 ועד היום, הוא היה המחזיק היחיד בבית המגורים, ביצע בו שיפוץ במאות אלפי שקלים,
- 29 כשבשום שלב לא עלתה טענה מצד המנוחה כי מגיע לה ליהנות מפירות הנכס (ראו פסקות 30.2-
- 30 30.3 לכתב הערעור).
- 31

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

- 1 שרון טען כי הוא שילם למנוחה בהתאם לעסקת המכר וכראיה לכך הפנה לעדותו של עו"ד
2 גולן בבית משפט קמא בה תיאר קושי לבטל את העסקה מבחינת משרד האוצר אשר ראה בה
3 כעסקה שהושלמה בהתבסס על כך שניתן ייפוי כוח ושולמה תמורה. פקיד האוצר הסכים בסופו של
4 דבר לבטל את העסקה בתנאי שהדירה לא תוענק במתנה בדיעבד. לפי עו"ד גולן, בשלב זה הדרך
5 היחידה למימוש רצון המנוחה להעברת זכויותיה בדירה לשרון היתה בצוואה וכך נעשה (ראו פסקה
6 30.4 לכתב הערעור).
7
- 8 30. לטענת שרון הוא לא לקח חלק בעריכת הצוואה, לא היה נוכח בחדר בעת עריכתה או
9 חתימתה, והמנוחה היא ששילמה לעו"ד גולן את שכר הטרחה עבור הטיפול בעניינה.
10
- 11 כמו כן, טען שרון כי קביעתו של בית משפט קמא לפיה הסיבה לעריכת הצוואה היתה
12 התחמקות של שרון מתשלום מיסים אינה נכונה. לטענתו, הוא שילם את מס הרכישה בגין עסקת
13 המכר. מס השבח שנדרש, הוטל על המוכרת, המנוחה, והיא זו שהיתה מעוניינת להימנע מתשלומו
14 ולכן ערכה את צוואת 1995 (ראו פסקה 37 לכתב הערעור).
15
- 16 31. האחיות חזרו על טענותיהן בעניין השיהוי בהגשת בקשותיו של שרון. כמו כן לטענתן יש
17 להתחשב בכך שהסתמכו על צו קיום הצוואה שניתן וקיבלו לידיהן כספים מהתביעה הרכושית
18 שהגישה המנוחה בחייה, והן נכנסו בנעליה מכוח צו הקיום (ראו פסקה 19 לעיקרי טיעון מטעם
19 המשיבות).
20
- 21 32. האחיות אף חזרו על טענותיהן לגופו של עניין, לפיהן שרון השפיע השפעה בלתי הוגנת על
22 המנוחה והיה מעורב בעריכת הצוואה המאוחרת. האחיות הפנו לפסיקה לפיה מעורבות הנהנה
23 בעריכת הצוואה מקימה חזקה שבעובדה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת. לטענתן, קיימות
24 ראיות נסיבתיות המעידות על מעורבותו של שרון בעריכת הצוואה והן: היחסים העכורים בין
25 המנוחה לשני האחים משך שנים ארוכות, בעיקר על רקע הניסיונות שלהם לקבל את הזכויות בבית;
26 העובדה שבצוואה הראשונה הדירה המנוחה את שני הבנים ובמהלך השנים לא נעשה מהפך בדמות
27 של רגע מכוון בחיי המשפחה ששינה את היחסים הללו; גם אם היה שיפור ביחסים בין המנוחה
28 לשרון, לא הוכח שהשיפור היה כבר בשנת 1995 עת נערכה הצוואה האחרונה; שרון לא סעד את
29 המנוחה ולא לקח חלק פעיל ושוטף ברווחת אמו, אלא פגש אותה רק באירועים משפחתיים
30 ובסידורים הנוגעים לבית; היותה של המנוחה אישה תלוית וחלשה; לא הוכח שהמנוחה היא
31 שבחרה בעו"ד גולן לייצוגה, ושרון הוא שפנה לעו"ד גולן לראשונה; עו"ד גולן התכתב עם שרון ולא

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 16-10-34987 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 עם המנוחה בנוגע למס השבח שחל עליה בעקבות הסכם המכר מה שמעיד שראה בו כצד המוביל
2 של העסקה; שרון ראה בבית המגורים כשייך לאביו ולסבו והפעיל לחצים על המנוחה לקנות את
3 הבית של אביו; שרון הוא שערך את זיכרון הדברים ולטענתו פקד על המנוחה לחתום עליו; קיימים
4 פערים בגובה התשלום בגין הבית בין זיכרון הדברים להסכם המכר (פסקות 27-49 לעיקרי הטיעון
5 מטעם המשיבות).

6

7 33. עוד חזרו האחיות על טענותיהן לכך שצוואה שנערכה לצורך מימוש והשלמת עסקת מכר
8 ומשיקולי מס היא צוואה בטלה מכוח סעיף 8 ו/או 27 לחוק הירושה. לטענתן המנוחה היתה כבולה
9 בהסכם המכר ובשומת המס שהתקבלה מכוחו, ונאלצה להיחלץ מהם באמצעות צוואה. בכך הוגבל
10 כושרה לצוות על פי רצונה החופשי (ראו פסקה 77 לעיקרי הטיעון מטעם המשיבות).

11

12 34. כמו כן טענו האחיות שהעיכוב בדיווח לרשויות המס על הסכם המכר מהווה ראיה
13 נסיבתית לכך שההסכם והצוואה לא שיקפו את רצון המנוחה (ראו פסקה 56 לעיקרי הטיעון מטעם
14 המשיבות).

15

16 35. עוד טענו האחיות שלא ברור האם שרון שילם את התמורה עבור הבית אם לאו. הן הפנו
17 לכך שעו"ד גולן העיד כי בהתחלה היתה כוונה שההסכם בין המנוחה לשרון יהיה הסכם מתנה
18 ולאחר מכן הוא שונה להסכם מכר בעקבות חשש מתגובות יתר האחים. לטענתן, מדובר היה
19 בהסכם פיקטיבי, שהמנוחה לא היתה מודעת להשלכותיו (ראו פסקות 58-72). לפי האחיות אין זה
20 סביר שהמנוחה שיתפה פעולה עם שרון והסתירה מבנותיה שהיא נותנת לו את הבית במתנה (ראו
21 פסקה 75 לעיקרי הטיעון מטעם המשיבות).

22

23 36. עוד טענו האחיות שהצוואה המאוחרת נעשתה כחלק מ"מלחמת אחים", ולאחר ששרון
24 שמע שהמנוחה חתמה על העברת בית המגורים בעסקת מתנה לארנון, דבר המעיד אף הוא על קיומה
25 של השפעה בלתי הוגנת.

26

27 37. יוער כי ארנון לא היה מיוצג בהליך הערעור ולא הגיש עיקרי טיעון. הוא התייצב לדיון
28 הראשון מתוך ארבעה שהתקיימו בפני מותב זה וביתר הדיונים לא נכח ולכן לא יכולנו לעמוד על
29 עמדתו בערעור. נזכיר כי עמדתו של ארנון בהליך קמא הייתה שבית המגורים ניתן לו במתנה על ידי
30 המנוחה, עוד בשנת 1993.

31

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

ההליכים בערעור

1
2 38. בנסיבות המקרה ולאור העובדה שמדובר במחלוקת בין אחים, סברנו שיש מקום לכך
3 שהצדדים יגיעו יחדיו להבנות והסכמות. בדיון הראשון מיום 8/5/2017 קיבלו הצדדים את הצעתנו
4 לפיה הם יפנו במשותף למודד ולשמאי, במטרה לבחון אפשרות של חלוקת המגרש או להסכם פשרה
5 מסוג אחר.

6

7 39. לתיק הוגשה חוות דעת מודד מטעם חברת מודדי חדרה בע"מ. על פי חוות הדעת עולה כי
8 מדובר במגרש בשטח של 796 מ"ר, אשר בו גדר רשת המחלקת אותו לשני חלקים - החלק הצפוני
9 בו ממוקם בית המגורים (אשר שטחו עומד על 583 מ"ר) והחלק הדרומי בו ממוקם הקרוואן (אשר
10 שטחו עומד על 213 מ"ר). מחוות הדעת עולה כי לא ניתן לפצל את החלקה לשניים על פי החלוקה
11 הקיימת היום בהתבסס על גדר הרשת. עוד עולה כי ככל שיוקצה לחלק הדרומי שטח כולל של 300
12 מ"ר, ניתן יהיה לבצע חלוקה, בכפוף לעריכת תכנית לצרכי רישום ודרישות נוספות. בנוסף, חלוקה
13 זו תמנע את האפשרות הקיימת היום לבנייה עתידית של שלוש יחידות דיור בסך הכל על המגרש
14 (ראו חוות הדעת מיום 29/11/2017).

15

16 40. כמו כן, מונה השמאי מר רענן הלר כמומחה מטעם בית המשפט, אך חוות דעתו לא הושלמה
17 מאחר וחווה החכירה של הבית היה חסר והצדדים לא קיבלו אותו ממנהל מקרקעי ישראל, זאת
18 למרות שניתן צו המופנה למנהל לשם קבלת החווה (ראו צו מיום 8/10/2018). הסיבה לכך הייתה
19 שהצדדים לא השלימו תשלומי היוון שהמנהל דרש מהם לשלם (ראו פרוטוקול הדיון מיום 7/1/2019
20 בעמ' 10).

21

22 41. לצערנו, למרות כל הניסיונות שנעשו, לרבות ארבע ישיבות שקיימנו בגדרי ערעור זה
23 במהלכן גם מינינו מומחים על מנת שיסייעו לצדדים להגיע להבנות והסכמות, המשא ומתן בין
24 הצדדים לא נשא פרי, והם לא הצליחו להגיע לפשרה. ביום 14/4/2019 הגיש המערער בקשה להוספת
25 ראייה והיא תצהיר של עוה"ד צבי גולן (בהליך שהתנהל בפני בית משפט קמא לא הוגש תצהיר של
26 עו"ד גולן, אך הוא נחקר בבית המשפט קמא בחקירה ראשית ונגדית ביום 17/12/2014). המשיבות
27 הגיבו לבקשה ביום 20/6/2019 וביום 11/8/2019 נתנו החלטתנו לפיה עמדתנו לעניין צירוף הראייה
28 תינתן בפסק הדין הסופי. כמו כן קבענו כי תינתן למשיבים הזדמנות להגשת תגובה משלימה ולאחר
29 מכך יינתן פסק הדין. תגובה מטעם המשיבים לא הוגשה והמועד חלף ועל כן ניתן פסק דינו כעת.

30

31

דיון והכרעה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיזוני:

1 42. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים בכתב ובעל פה, באתי לכלל מסקנה, וכך אציע לחבריי,
2 כי דין הערעור להתקבל במובן שצו קיום הצוואה משנת 1988 יבוטל וינתן צו לקיום הצוואה משנת
3 1995. הטעם העיקרי לכך הוא שלהבנתי, בנסיבות המתוארות לא היה פסול בעריכת צוואת 1995
4 גם אם נעשתה לצורך מימוש עסקת המכר שלא הושלמה.
5

6 43. על מנת להסביר את מסקנתי, אפנה תחילה להוראות הדין בענייננו. אתייחס לסעיפים 8(א)
7 ו-27 לחוק הירושה ואדון בשאלת תוקפה של צוואה שנערכה לצורך מימוש הסכם מכר. בהמשך
8 אבחן את סוגיית השפעה הבלתי הוגנת וההתערבות בעריכת הצוואה לפי סעיפים 30 ו-35 לחוק
9 הירושה. לאחר מכן אתייחס בקצרה לטענת השיהוי. לבסוף אדרש לבקשת שרון להוספת ראייה
10 חדשה בערעור, אשר לא מצאתי לקבלה.
11

החופש לצוות כתנאי לתוקפה של כל צוואה

12 44. עיקרון מנחה בדיני צוואות הוא הגשמת רצונו החופשי של המצווה. ראו והשוו – סעיף 25
13 לחוק הירושה, המאפשר לבית המשפט לקיים צוואה שנפל בה פגם, אם התקיימו בה מרכיבי היסוד
14 וכן **”לא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה...”**.
15 ראו גם דבריו של כב' השופט מ' בייסקי:
16
17

18 **”בסופו של דבר, בכל אחד מארבעה סוגי הצוואות האפשריים המטרה העיקרית היא לעמוד על**
19 **רצונו האמיתי של המצווה, וכאשר זה מתברר ונקבע, קיימת נכונות לגבור על פגמים פורמאליים,**
20 **בין בעזרת סעיף 25 לחוק ובין בדרך של פרשנות ליבראלית”** (ע”א 580/84 היועץ המשפטי
21 לממשלה נ’ פיק, פ”ד מב(2) 703, 713 (1988); כמו כן ראו ע”א 3828/98 מיכקשווילי נ’ מחקשווילי,
22 נד(2) 337, 342 (2000); ש’ שוחט, נ’ פינברג וי’ פלומין דיני ירושה ועיזבון, 106-102 (מהדורה שביעית
23 ומעודכנת, 2014)).
24

25 45. אם כן, גם כאן עולה השאלה האם הצוואה מבטאת את רצונה החופשי של המנוחה, זאת
26 גם בהתייחס הן לנסיבות עריכת הצוואה והן לנסיבות שהובילו לעריכתה, לרבות הסכם המכר של
27 הבית.
28

29 46. כאן המקום לציין כי ככלל, במשפטי צוואות, יימנע בית משפט מלעסוק בשאלת תוקפן של
30 פעולות משפטיות שאינן בגדר עריכת הצוואה – כגון מכר או העברת זכויות בנכס במהלך החיים.
31 יחד עם זאת, יתכנו מקרים בהם שאלת תוקפה של עסקה בחיי המצווה, משליכה על שאלת תוקפה
32 של צוואה או פרשנותה של צוואה, ועל כן מתעוררת החובה לדון בשאלה זו ולהכריע בה לגופה.
33

34 ביטול צו קיום צוואה - סעיף 72 לחוק הירושה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 47. בטרם אפנה לבחינת תוקפה של הצוואה משנת 1995, אתעכב קמעה על הוראת סעיף 72
2 לחוק הירושה, שהרי התובענה היתה לביטול צו קיום צוואת המנוחה משנת 1988 וקיום הצוואה
3 המאוחרת משנת 1995. בעמ"ש 39186-10-13 נ.ח. נ' א.ס.ח. (27/4/2014) נזדמן לי לדון בהוראת סעיף
4 72 לחוק הירושה ולהלכות הרלוונטיות. בין היתר ציינתי כי צו קיום צוואה או צו ירושה דינם כדין
5 פסק דין, כך שכללי סופיות הדיון חלים גם עליהם. חרף זאת, איפשר המחוקק בסעיף 72 לחוק
6 הירושה את תיקונם או ביטולם אם יתברר לבית המשפט או לרשם לענייני ירושה כי קיימות נסיבות
7 או עובדות שלא היו ידועות לו בעת מתן הצו המצדיקות את התיקון או הביטול.

8

9 48. סעיף 72(א) לחוק הירושה קובע כי:

10

11 "נתן רשם לענייני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים
12 שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן
13 מתן הצו; ואולם ראה רשם לענייני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה
14 להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה
15 הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט".

16

17 49. רבות נכתב על המבחנים שמציב סעיף 72 לחוק הירושה ועל אמות המידה להפעלת סמכותו
18 של בית המשפט לתיקון או ביטול הצו (ראו למשל ע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב
19 מנפרד לשינסקי פד"י לו(4) 337 (1982); ע"א 601/88 עזבון רודה ז"ל ואח' נ' שרייבר פ"ד מז(2),
20 441 (1993)).

21

22 50. כך גם בע"א 4440/91 טורנר נ' טורנר פ"ד מז(2), 436 (1993), ובהתייחס לשאלה מתי יפעיל
23 בית המשפט את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחודש, שב בית המשפט העליון להלכת
24 לשינסקי הנ"ל בקובעו כי:

25

26 "התשובה לשאלה, מתי יפעיל בית המשפט את שיקול הדעת כדי לשים מחסום לדיון מחודש,
27 תלויה בנסיבותיו של כל מקרה. אולם כעיקרון ניתן לומר, כי על בית המשפט לתת דעתו, בין היתר,
28 למהותה, לטיבה ולמשקלה הלכאורי של העובדה או של הטענה החדשה, וכן לגורמים עליהם עמד
29 השופט בד' בע"א 516/80 לשינסקי נ' הנאמן על נכסי החייב מנפרד לשינסקי [1]. בעמוד 346
30 (שהתייחס אמנם לנוסחו הקודם של הסעיף), דהיינו:
31 א. מידת האיחור בהגשת הבקשה ובהבאת העובדה והטענה החדשות לפני בית המשפט.
32 ב. מהו הסברו של המבקש לאיחור בהגשת הבקשה, ומהי מידת הסבירות או אי הסבירות
33 של הסבר זה.
34 ג. האם בעטיו של האיחור נוצר קושי לברר את עובדות המקרה לאשורן, ובמיוחד, האם
35 השעיית הבקשה מקשה על אחד הצדדים המעוניינים בעיזבון בהבאת חומר ראיות לפני
36 בית המשפט לביסוס טענותיו".

37

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

51. סבורני כי יישום הוראת סעיף 72 ייעשה לרוב בשני שלבים; הראשון, בחינת טיבה, מהותה ומשקלה הלכאורי של העובדה החדשה. רק אם בכוחה של עובדה לכאורית זו, אילו הייתה מובאת לפני בית המשפט או הרשם לענייני ירושה קודם למתן הצו, כדי לגרום בהכרח למתן צו שונה, כי אז יבחן בית המשפט או הרשם קיום שאר הדרישות. בתנאי זה עמדה הבקשה לביטול שהגיש שרון. אין ספק כי קיומה של צוואה מאוחרת בזמן, ככל שתוכר כתקפה, יש בו כדי לגרום למתן צו שונה. מכאן ואילך יש לבחון את שאר התנאים וביניהם האם לקבל את אותה טענה או עובדה שלא הובאה קודם, כנכונה. במקרה דנן יש לברר את כשרות הצוואה משנת 1995 והאם נפלו פגמים שמביאים לפסילתה.

9

10 אקדים כאן, כי לנוכח הנמקות בית משפט קמא, שאלת קיומה של עסקת מכר בין שרון
11 למנוחה ותשלום התמורה השליכו במישרין על הכרעתו בדבר תוקפה של הצוואה המאוחרת.

12

13

14 האם שרון שילם תמורה בגין בית המגורים

52. אומנם אין זו דרכה של ערכאת הערעור לבחון את הראיות מחדש ולצלול לתוכן, מלאכה שהערכאה הדיונית אמונה עליה. יחד עם זאת, במקרה כאן בית משפט קמא לא ערך דיון ממצה בצמתים מרכזיים, דבר שהוביל לקביעת מסקנות שגויות לטעמי. כמו כן, בית משפט קמא נמנע מלהכריע באופן ברור בשאלת התמורה ששולמה בגין הבית, זאת למרות שביסס על ממצא עובדתי זה את מסקנותיו, וגם בכך שגה הוא לטעמי. על כן אין מנוס מלהתעכב על שלל הראיות שהוצגו, להסיר ספק בנוגע לקביעות עליהן הסתמך בית משפט קמא ולקבוע מסקנות אחרות מקום בו נדרש הדבר.

21

22

23 עוד נזכיר כי ביושבנו כערכאת ערעור על בית המשפט לענייני משפחה, בגדר סמכותנו ניצב
24 סעיף 9 לחוק בית המשפט לענייני משפחה [נוסח מלא ומעודכן], התשנ"ה-1995 המעניק סמכויות
25 רחבות מעבר לסמכויות הרגילות של בית משפט אזרחי במסגרת ערעור, ומאפשר בנסיבות בהן
26 הדבר נדרש, לצלול אל חומר הראיות (ראו בע"מ 4383/09 פלונית נ' פלוני (26/6/2009); עמ"ש (חי')
27 65589-12-18 ע.נ' א.ע., פס' 16 לפסק הדין (25/6/2019)). כך נדרש אני כעת וכך אעשה.

28

53. כאמור לעיל, בית משפט קמא הורה על ביטול הצוואה המאוחרת. מעיון בפסק הדין עולה
30 שהסיבה העיקרית לכך הייתה שהוא ראה בצוואה זו פועל יוצא של הסכם המכר שנחתם בין
31 המנוחה לשרון ולא מומש. ממבט ראשון נראה שבית משפט קמא נמנע מלהכריע במחלוקת
32 העובדתית הנוגעת לשאלה האם שרון שילם למנוחה תמורה בגין הבית. זאת משום שבית משפט

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 קמא נקט בלשון: "לכאורה" בכל הקשור לסכום הכספי שנטען על ידי שרון כי שולם למנוחה ולא
2 הוחזר.

3
4 אלא שבהמשך, בית משפט קמא ביסס את הפגמים ברצונה של המנוחה על העובדה ששולמו
5 כספים והמנוחה ושרון ערכו עסקה לפיה היא תצווה לו את בית המגורים בתמורה לאי השבת
6 כספים אלו. וכך קובע בית משפט קמא בעמ' 9 לפסק דינו: "במקרה דנן, לכאורה המנוחה קיבלה
7 כספים מהמשיב (כוונת בית משפט קמא היא למבקש, שרון – ס.ג.), שכנראה לא הוחזרו (ראה עמ'
8 3 לפרו') ובתמורה ציוותה לו את בית המגורים. העובדה שהכספים לא הוחזרו מלמדת כי המנוחה
9 ערכה עסקה בדבר ירושתה בניגוד לסעיף 8(א) לחוק הירושה". בהמשך בעמ' 10, קובע בית משפט
10 קמא כי: "העובדה כי המבקש (שרון – ס.ג.) לא דרש כספים חזרה באופן שיאפשר למנוחה לערוך
11 צוואה אחרת, מביאה לבטלות הצוואה. הגם שאין הוראה מפורשת בצוואה המגבילה את זכות
12 שינוי הצוואה ברי כי החתימה על הצוואה בהקשר העיסקה, מגבילה את זכות המנוחה לשנותה
13 ולפיכך גם מטעם זה – הצוואה בטלה" (ההדגשה במקור – ס.ג.). בית משפט קמא אף ביסס את
14 קביעתו בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת על מסכת עובדתית זו, וקבע בעמ' 12 לפסק הדין:
15 "העובדה כי המנוחה קיבלה לכאורה כספים ולא השיבה אותם הביאה את עריכת הצוואה. אותה
16 הרגשת חובה היא השפעה בלתי הוגנת". לבסוף קבע בית משפט קמא כי התנהלות זו מהווה גם
17 התערבות בעריכת הצוואה וגם בשל כך יש לבטלה. בעמ' 13 נקבע: "מבחן השכל הישר מחייב
18 מסקנה אחת ולפיה הצוואה נערכה תחת מעורבותו של המבקש (שרון – ס.ג.) וכחלק מהרצון
19 להבטיח את הפטור ממס בעיסקה בין המנוחה למבקש (שרון – ס.ג.) ולפיה עיסקת המכר תבוטל,
20 הכספים, ככל ששולמו (עמ' 27 לפרוט') לא הושבו והמבקש (שרון – ס.ג.) יבטיח את חלקו
21 באמצעות צוואה שתערוך המנוחה. התנהלות זו הינה בהכרח מעורבות בעריכת הצוואה
22 וניסוחה באופן בו המבקש (שרון – ס.ג.) יזכה בבית (בית המגורים – ס.ג.) ללא תשלום מיסים [...]"
23 (ההדגשות במקור – ס.ג.).

24
25 54. אם כן, אנו למדים שלמרות השימוש במילים "לכאורה", "ככל ש.. " וכדומה, הרי משום
26 אותה תמורה פסל בית משפט קמא את הצוואה משנת 1995. אמור מעתה: הנמקתו האמורה של
27 בית משפט קמא אינה מותרת ספק בדבר מסקנתו כי התמורה שולמה.

28
29 גם בחינה מדוקדקת של חומר הראיות מובילה לתוצאה זו. מזה עולה כי לטענת שרון הוא
30 שילם למנוחה 62,000 דולר בגין בית המגורים במועדים שונים, כשסכום זה כלל בתוכו את התשלום
31 עבור חלקם של האחים בבית (פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 17/12/2014, בעמ' 27, שורות
32 14-16 ובעמ' 28 שורות 7-11). עמדת האחיות השתנתה לאורך ההליך, אך לפחות בתחילתו נראה
33 שלא היה פער בין עמדתו של שרון לעמדתן, משרק סברו שסכום זה אינו משקף נכונה את שווי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 הבית. בתגובה שהגישו לבית משפט קמא מיום 11/11/2013 טענו האחיות כי שרון שילם למנוחה
2 תמורה "זעומה" בלבד. וכך מתוך תגובתן:

3
4 "43. המבקש (שרון – ס.ג.) התגורר אפוא בבית המנוחה במשך 27 שנים. בתקופת מגוריו שם
5 ביקש מהמנוחה לקבל את הבית לידי ולהיות בעל הזכויות, עוד בחייה – אף כי זה היה ביתה של
6 המנוחה ובעלה, ובית המגורים של הצדדים.

7 "44. הגיעו הדברים כדי כך שהמבקש (שרון – ס.ג.) הביא את המנוחה "למכור" לו את הבית
8 עוד בחייה, והוא אף ערך עם המנוחה הסכם מכר למכירת הזכויות בבית.

9 "45. את הסכם "המכר" מעולם לא קיים, לא התכוון לקיים, ושילם למנוחה תמורה זעומה

10 בלבד" (ראו פס' 43-45 לתגובה מטעם המשיבות מיום 11/11/2013 בת"ע 13-07-32798).

11
12 בהמשך טענו האחיות שעצם כך שהתמורה ששולמה נמוכה משומת המס שהתקבלה בגין
13 המכירה, מעידה אף היא על כך שמדובר בתמורה לא ריאלית. וכך כתבו בתגובתן: "ניתן בהקשר
14 זה לעמוד על התמורה הבלתי ריאלית לכאורה שנקבה בהסכם המכר עבור נחלה במושב [...]
15 התמורה עבור החוזה ושער הדולר בעת הסכם המכר (2.40 דולר) עמדה על 135,000 ₪ בלבד; ניתן
16 לתהות על קבלת שומה העולה בעשרות אחוזים על שווי הבית" (ראו פס' 26 לתגובה מטעם
17 המשיבות לתגובה מטעם המבקש מיום 20/3/2014 בתיק קמא). בהמשך התייחסו האחיות לפער
18 נוסף שלטענתן מקים ספק בנוגע למכירה, והוא העובדה שלפני הסכם המכר בין שרון למנוחה,
19 פרסמה המנוחה את הבית למכירה בסכום של 150,000 דולר: "בולטת לעין העובדה, שאף היא
20 מרימה ספק נוסף בהקשר לרצון המנוחה היא העובדה כי בעוד לדברי המבקש המנוחה פרסמה
21 את הבית למכירה תמורת 150,000 דולר, הוא "רכש" אותו בסך של 62,000 דולר בלבד – כ – 3
22 שנים לאחר עריכת השמאות שנקבה בסכום זה [...]" (פס' 82 לסיכומים מטעם המשיבות מיום
23 10/4/2016 בתיק קמא).

24
25 גם בחקירתה של ליאת, היא העידה כי הסיבה לכך שלהערכתה הסכום ששרון שילם
26 למנוחה לא היה ריאלי היא שהשווי הריאלי של הדירה היה 120,000 דולר:

27
28 "ש: את טוענת בסעיף 42 לתצהירך, כי למיטב הבנתך, התמורה בסך של 56,250 ₪ (צ"ל דולר
29 – ס.ג.) היא לא ריאלית. למה?

30 ת: כי מה שאנחנו שמענו אז עד כמה שזכור לי, כשאימא הצהירה שהיא רוצה למכור את
31 הדירה לעו"ד שמואלי שמואלי, הוא הביא שמאי ואמר שאפשר למכור אותה ב 120,000
32 דולר" (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 29/6/2015, בעמ' 57, שורות 31-32
33 ובעמ' 58, שורות 1-3).

34
35 כמו כן, בחקירתה של נועה בבית משפט קמא היא התייחסה לכך שלטעמה צריך למכור את
36 הבית, ולהחזיר לשרון 62,000 דולר עבור הסכום ששילם למנוחה בעבר. כך מתוך פרוטוקול הדיון:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 **ש"ש: הבית בXXXX של מי הוא? מה את אומרת?**
2 **ת: הוא (שרון – ס.ג.) אומר זה שלו. אני אומרת שצריך למכור.**
3 **ש: אם ימכרו הוא (שרון – ס.ג.) צריך לקבל את כל הכסף?**
4 **ת: הוא שילם 62,000 דולר, שיקבל את זה בחזרה, השאר יתחלק בין האחים. לשאלת בית**
5 **המשפט כמה שווה הבית היום, אני משיבה שאין לי מושג. אם הוא שווה 62,000 והוא**
6 **יקבל את הכול, בית המשפט צודק" (פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015,**
7 **בעמ' 41, שורות 17-22).**
8

9 כלומר, מטעוני האחיות בבית משפט קמא ומחקירותיהן ניתן ללמוד שהן סבורות
10 שתשלום של 62,000 דולר בסך הכל או 56,250 דולר עבור חלקה של המנוחה בבית (75%), אינו
11 תשלום ריאלי, ולמעשה מדובר בתמורה "זעומה". כמו כן האחות נועה קיבלה את טענתו של שרון
12 שהוא שילם 62,000 דולר ולטעמה סכום זה צריך להיות מוחזר אליו באם יימכר הבית.

13
14 לא כך טענו האחיות במסגרת ערעור זה. גרסתן הייתה שונה. לדין שרון לא הוכיח שהוא
15 אכן שילם תמורה כלשהי בעבור הבית. וכך מתוך עיקרי הטיעון שהגישו ביום 4/5/2017:

16
17 **"עדיין לא ברור האם המערער אכן שילם תמורה למנוחה עבור ה"מכר" אם לא; וגם לאחר שלב**
18 **ההוכחות הדברים אינם ברורים דיים. המערער כאמור מתעקש כי "רכש" את הזכויות מהמנוחה,**
19 **אלא שסותר עצמו בחקירתו, ולכאורה גם עדותו של עו"ד גולן סותרת הדבר" (פס' 58 לעיקרי טיעון**
20 **מטעם המשיבות בערעור).**

21
22 ובהמשך טענו האחיות:

23
24 **"בניגוד לטענת המערער, לכל הפחות עד הסכם המכר, המנוחה לא קיבלה אגורה שחוקה עבור**
25 **"המכר", ומאידך גיסא המערער עצמו שולל את האפשרות כי המנוחה קבלה תמורה לאחר מועד**
26 **ההסכם, משום שמתעקש כי לבקשתו המנוחה קרעה את השיק" (פס' 68 לעיקרי טיעון מטעם**
27 **המשיבות בערעור).**

28
29 אך כאמור, בתגובתן הראשונה – כתב הטענות הראשון שהגישו לפני בית משפט קמא, טענו
30 האחיות שהתמורה ששולמה הייתה "זעומה" ושלא עמדה ביחס סביר לסכום שהוצע למכירה על
31 ידי המנוחה וכן לשומת המס שניתנה.

32
33 לסיכום חלק זה, לאור מסקנותיו של בית משפט קמא, וכן לאור הראיות בתיק, לרבות
34 שינוי בגרסת האחיות והעובדה שגרסתן המוקדמת הייתה שרון שילם תמורה, הגם שלעמדתן היא

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 לא עמדה ביחס סביר לשווי האמיתי של הבית, יש מקום לקבוע ששרון שילם תמורה למנוחה בגין
2 בית המגורים, בהתאם להסכם המכר שנערך בינו לבינה.

הצוואה משנת 1995

5 55. את קביעתו בדבר בטלות הצוואה משנת 1995, השתית בית משפט קמא על ארבעה אדנים:
6 עסקה בירושה עתידה לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה; התחייבות הפוגעת בחופש לצוות לפי סעיף 27
7 לחוק; קיומה של השפעה בלתי הוגנת ומעורבות בעריכת הצוואה. להלן אתייחס לכל אחד ואחד
8 מהם.

סעיף 8(א) – עסקאות בירושה עתידה

11 56. הטעם הראשון לבטלות הצוואה לפי בית משפט קמא הוא שהצוואה נעשתה בניגוד לסעיף
12 8(א) לחוק הירושה. סעיף זה, שכותרתו "עסקאות בירושה עתידה" קובע כדלקמן:

15 "8(א) הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם –
16 בטלים".

18 הוראה זו מתייחסת לשאלת תוקפו של הסכם בדבר ירושה או ויתור על ירושה שנעשו
19 במהלך חייו של המוריש, וקובעת כי הסכם או ויתור כאמור – בטלים. כיוון שהסעיף מגביל את
20 חופש החוזים נקבע בפסיקה כי יש לפרשו בצמצום ובקפדנות (ע"א יקותיאל נ' ברגמן, כ"ט(2), 757,
21 763 (1995)). עוד נקבע כי יש להבחין בין עסקאות שנוגעות להעברת זכות בירושה – אשר אסורות,
22 לבין עסקאות שנוגעות להעברת זכות בעיזבון – אשר מותרות (ראו גם בע"מ 8974/12 פלונית נ'
23 פלוני (26.01.2014)).

25 ויודגש, הסעיף אינו מתייחס לשאלת תוקפה של צוואה, אלא לשאלת תוקפו של ההסכם
26 או הוויתור בעניין ירושה עתידה. כפי שקבע בית המשפט העליון בד"נ 39/80 ברדיגו נ' פדרליין
27 לה(4) 197 (1981): "דיני הירושה אינם אוסרים על עשיית פעולות משפטיות בנכסי העיזבון, אלא
28 שוללים הסכם, שיש בו התערבות בסדר הירושה שלא בדרך של צוואה".

29 57. ומן הכלל – לענייננו. מעיון בפסק הדין עולה שבית משפט קמא סבר שלאחר שעסקת המכר
30 בוטלה, ערכו שרון והמנוחה עסקה נוספת לפיה המנוחה תצווה לו את בית המגורים, בתמורה
31 לסכום הכסף ששולם. כך, בעמ' 9 לפסק דינו קובע בית משפט קמא כי: "לכאורה המנוחה והמשיב
32 (הכוונה למבקש שם שרון – ס.ג') ערכו הסכם לפיו המנוחה תערוך צוואה ותהפוך את המשיב (גם
33

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 16-10-34987 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 כאן הכוונה למבקש שם – שרון – ס.ג.) **לירוש בית המגורים בתמורה לסכום כסף, כאשר לפי**
2 **הצוואה משנת 1988 אינו יורש**”.

3
4 ויובהר, הכוונה לעסקה שונה מעסקת המכר שנערכה ובוטלה (לטובת הנוחות תכונה עסקה
5 זו מעתה: **”העסקה האחרת”**). כלומר, לפי בית משפט קמא, בין שרון למנוחה נערכו שתי עסקאות.
6 העסקה הראשונה היא עסקת המכר, אשר בוטלה. העסקה השנייה היא העסקה האחרת. בית משפט
7 קמא המשיך וקבע כי העסקה האחרת היא פסולה, וקיומה מביא לבטלות הצוואה שנערכה
8 בעקבותיה. ובמילותיו של בית משפט קמא: **”[...] העיסקה בה שולם כסף תמורת עריכת צוואה**
9 **פסולה וגורמת לבטלות הצוואה”** (עמ' 10 לפסק הדין).

10
11 58. לטעמי, שגה בית משפט קמא בקביעה זו. גם אם נניח שהייתה עסקה אחרת, אין המשמעות
12 שהדבר מביא לביטול הצוואה בשל סיווגה כעסקה אסורה לפי סעיף 8(א) לחוק הירושה.

13
14 סעיף 8(א) משלים את סעיף 2 לחוק הירושה, לפיו הקביעה מיהו יורש יכולה להיעשות
15 בשתי דרכים בלבד – על פי דין או בצוואה, ומבהיר כי לא ניתן לקבוע מיהו יורש בדרך של הסכם
16 שאינו צוואה. המשמעות היא שהעסקה האחרת לא יכולה להקנות לשרון מעמד של יורש ומכוחה
17 לקבל זכויות בדירה. יחד עם זאת, שרון יכול לזכות בבית מכוח הוראה מנחילה בצוואת המנוחה.
18 לו היה שרון מבקש מבית המשפט לאכוף את העסקה האחרת, יתכן ובקשתו הייתה נדחית לאור
19 היותה הסכם בדבר ירושה. אך לא זו היתה בקשתו כי אם לקיים את הצוואה משנת 1995. כאמור
20 לעיל, סעיף 8(א) אינו מתייחס לביטול צוואות בירושה עתידה, אלא לביטול הסכמים בירושה
21 עתידה. רוצה לומר, העברת זכות בירושה בצוואה – מותרת. העברת זכות בירושה בהסכם אחר –
22 אסורה.

23
24 ויודגש, ככל שנערכה העסקה האחרת בין המנוחה לשרון, הרי שמדובר בעסקת סיכון מצדו.
25 הדבר בא לידי ביטוי בכך ששרון שילם עבור הנכס מבלי שהזכויות בו הועברו אליו במועד התשלום.
26 הסיכון הוא שבבוא היום יכול היה להתברר כי המנוחה ציוותה את אותו הנכס לאדם אחר בצוואה
27 חדשה, ובמקרה כזה הזכויות בנכס היו עוברות לזוכה בהתאם לצוואה החדשה. שרון כאמור, לא
28 היה יכול לתבוע את העברת הזכויות אליו, מכוח הסתמכותו על אותה עסקה אחרת. אין פירוש
29 הדבר שככל והסיכון לא התממש, דינה של צוואה או הוראה מנחילה בצוואה לטובתו של שרון
30 להיפסל, כל עוד הצוואה או ההוראה בה נעשו על פי רצונה החופשי של המנוחה.

31
32 59. גם בית המשפט העליון התייחס לכך בע"א 760/86 **רוזן נגד שולמן** פ"ד מ"ג(3) 589, 589
33 (1989) (להלן: **”פרשת רוזן”**). באותו מקרה דובר על מנוח ערירי שערך הסכם למכירת ביתו ומשקו

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 לידי קרוב שלו (להלן: "רוזן"). רוזן שילם את התמורה אך כשביקשו הצדדים לממש את הסכם
2 המכירה התברר כי אין אפשרות להעביר את הזכויות בבית ובמשק על שמו של רוזן. יצוין כי בפועל
3 עבר המשק לניהולו של רוזן והיה בחזקתו. שלוש שנים לאחר שנערך הסכם המכר, ושנה לפני
4 שהמנוח הלך לעולמו, ערך המנוח צוואה לפיה צווה את כל רכושו לרוזן. בית המשפט העליון קבע
5 כי אין פסול בצוואה שכל כולה מכוונת למימוש עסקת מכירה, ואין מניעה לעשות צוואה למטרה
6 זו. וכך קבע כב' השופט קדמי בפרשת רוזן:

7
8 "[...] קבלת תמורה מראש עבור הרכוש נושא הצוואה אינה פוסלת את הצוואה ואינה פוגמת
9 בחופשיות רצונו של המצווה אם לשנותה או לבטלה. ה"סיכון" שמא המנוח יעשה כך הינו סיכונו
10 של נותן התמורה; ואילו היה המנוח עושה כך – מעשהו היה תקף לכל דבר (ראה סעיף 27 לחוק
11 הירושה)" (פרשת רוזן, בעמ' 589).

12
13 ראו גם ש' שוחט, נ' פינברג וי' פלומין דיני ירושה ועיזבון הנ"ל, בעמ' 55, נכתב כי:

14
15 "הסכם בין צדדים בנוגע לצוואתו של אדם, שלפיו נקנתה הצוואה מראש בעבור הרכוש נושא
16 הצוואה, אינו בא בגדרו של האיסור בסעיף 8(א) לחוק. "צוואה קנויה" זו אינה עסקה פסולה
17 בירושה, אך הקונה אותה מניח את מעותיו על קרן הצבי, שהרי סעיף 27 לחוק מאפשר למצווה
18 לשנות את צוואתו או לבטלה כרצונו בכל עת [...]"

19
20 60. לסיכום פרק זה: קיומה של העסקה האחרת בין שרון למנוחה לפיה מתחייבת האחרונה
21 להעביר לו את חלקה בבית בגדרי צוואתה, אינה הופכת את הצוואה שנערכה בעקבות העסקה
22 האחרת לבטלה, זאת לאור האפשרות שהייתה למנוחה לשנות את צוואתה זו, לבטלה או לתקנה
23 אילו חפצה בכך וללא צורך באישורו ואף בידיעתו של שרון. כל עוד נערכה הצוואה מרצונה החופשי
24 של המנוחה – היא תהא כשרה (ראו גם ת"ע (כ"ס) 3180/09 דיין נ' סבג (27/12/2012); ב' קראוס,
25 דיני ירושה ועיזבון, עמ' 86(ד)-86(ו) (תוספת 28 – פברואר 2017)). אם קיים פגם כלשהו בנסיבות
26 המתוארות, אזי לכל היותר הפגם הוא בעסקה האחרת, ולא בצוואה, ואולם לא באכיפת העסקה
27 האחרת עסקינן כעת. יתרה מכך, הדגש בבחינת תקפותה של צוואה, הוא בחינת רצונו של המצווה.
28 אינני רואה כל פסול בהוראה מנחילה בגדרי צוואה הנובעת ממניעים כלכליים ומשיקולים של תכנון
29 מס, כל עוד זהו רצון המצווה. למצווה מותר לשקול שיקולים שונים, ובית המשפט לא יקבע עבורו
30 האם מדובר בשיקול ראוי אם לאו (להוציא מקרים הנכנסים לגדרו של סעיף 34 לחוק הירושה –
31 צוואה בלתי חוקית וכו'). על כן, שגה בית משפט קמא משקבע כי הצוואה בטלה לאור כך שנעשתה
32 בעקבות העסקה האחרת. ודוקו: העיקר הוא, שהצוואה היא יציר רצונו החופשי של המצווה.

33
34 סעיף 27 – החופש לצוות

35 61. הטעם השני לפסילת הצוואה משנת 1995 לפי בית משפט קמא, היה שהיא נוגדת את סעיף
36 27 לחוק הירושה. שכותרתו: "חופש לצוות" ולפיו:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1

2 **”(א) התחייבות לעשות צוואה, לשנותה או לבטלה או שלא לעשות אחת מאלה - אינה תופסת.**
3 **”(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה את זכות המצווה לשנות את הצוואה או לבטלה –**
4 **בטלה”.**
5

6 62. סעיף 27(א), בדומה לסעיף 8(א), מתייחס להתחייבות חיצונית לצוואה הנוגעת לעשייתה,
7 שינויה או ביטולה של הצוואה, וקובע כי התחייבות חיצונית זו אינה תופסת (ראו ש' שוחט, נ' פינברג
8 וי' פלומין הנ"ל, בעמ' 123). בדומה לדיון לעיל על קיומה של העסקה האחרת, גם אם נקבע
9 שהתחייבות חיצונית כאמור התקיימה, בית משפט קמא לא התבקש לאכוף אותה, אלא את הצוואה
10 עצמה ועל כן אין אנו צריכים להידרש להוראת חוק זו.
11

12 63. סעיף 27(ב) עוסק בהוראה בצוואה המגבילה את זכות המצווה לשנות או לבטל את צוואתו.
13 הסעיף קובע כי הוראה מגבילה זו תהא בטלה. בית משפט קמא קבע כי לא היתה הוראה כזו בצוואה
14 משנת 1995, ובמילותיו שלו: **”[...] הגם שאין הוראה מפורשת בצוואה המגבילה את זכות שינוי**
15 **הצוואה ברי כי החתימה על הצוואה בהקשר העיסקה, מגבילה את זכות המנוחה לשנותה ולפיכך,**
16 **גם מטעם זה – הצוואה בטלה”** (עמ' 10 לפסק הדין).
17

18 64. לבסוף אציין שגם אם הייתה הוראה בצוואה המגבילה את החופש לצוות, לא היה בה
19 כשלעצמה כדי להוביל לבטלות יתר הוראות הצוואה, זאת לפי סעיף 38(ב) לחוק הירושה לפיו:
20 **”בטלים חלק, הוראה או תנאי של צוואה שלא כאמור בסעיף קטן (א) אין בכך כדי לבטל שאר**
21 **חלקיה, הוראותיה או תנאיה אלא במידה שנראה לבית המשפט שהם קשורים קשר בל ינתק במה**
22 **שבטל או שהמצווה לא היה רוצה בהם בלעדיו”.**
23

24 65. לסיכום חלק זה, לא שוכנעתי שיש להורות על ביטול הצוואה משנת 1995, ובפרט אין
25 להורות על ביטול ההוראה העוסקת בזכויות המנוחה בבית המגורים.
26

השפעה בלתי הוגנת

28 66. בית משפט קמא מצא טעם נוסף לפסילת הצוואה משנת 1995 והוא שנעשתה מחמת השפעה
29 בלתי הוגנת מצדו של שרון כלפי המנוחה. וכך קבע: **”העובדה שהמנוחה קיבלה לכאורה כספים**
30 **ולא השיבה אותם הביאה את עריכת הצוואה. אותה הרגשת חובה היא השפעה בלתי הוגנת”** (עמ'
31 12 לפסק הדין).
32

33 67. אומר כבר עתה כי אותה **”הרגשת חובה”**, ככל שהייתה, אליה מתייחס בית משפט קמא,
34 אינה מספקת לטעמי, על מנת לקבוע קיומה של השפעה בלתי הוגנת המחייבת ביטול חלק מהצוואה,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 לא כל שכן ביטולה הכולל. היה על בית משפט קמא לבחון את יתר הראיות בתיק, ולקבוע האם יש
2 בהן כדי ללמד על קיומה של השפעה בלתי הוגנת בשים לב למבחני העזר שהותוו בפסיקה. יתרה
3 מכך, ככל שסבר בית משפט קמא שהייתה השפעה בלתי הוגנת, היה עליו לבחון האם ניתן לבטל את
4 ההוראה שניתנה עקב אותה השפעה, תוך השארת יתר ההוראות שבצוואה.

5

6 68. בענייננו אין מנוס מפנייה לראיות שהוצגו בפני בית משפט קמא, אשר לטעמי לא ניתן להן
7 המשקל הראוי בבחינת שאלת קיומה של השפעה בלתי הוגנת. אך תחילה מספר מילים על ההלכות
8 בעניין זה.

9

10 69. סעיף 30(א) לחוק הירושה קובע:

11

12 **"הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית – בטלה".**

13

14 הפסיקה הבהירה שלא כל השפעה תביא לבטלות הצוואה. עצם קיומה של השפעה ברמה
15 העובדתית, אין משמעותו שהצוואה בטלה. זאת משום שאנו חיים בסביבה מרובת השפעות, ומטבע
16 הדברים במקרים מסוימים יחסינו עם אחרים ישפיעו על החלטותינו בדבר עריכת צוואה ותוכנה.
17 היטיב לתאר זאת כבי' השופט ש' שוחט בספרו: "[...] כל אחד מאתנו נתון להשפעות פנימיות
18 ולהשפעות הסביבה, ומעשה כל אחד מאתנו נגזר גם מאישיותו וגם מנסיבות חיינו. כך הוא הדבר
19 הן בחיי השגרה והן ביום כתיבתה של צוואה" (ש' שוחט פגמים בצוואות 175 (הוצאת סדן, מהדורה
20 שלישית מורחבת ומעודכנת, 2016)). נדרש אם כן להוכיח, בנוסף להשפעה, קיומו של מרכיב אי-
21 הגינות – אותו פן שמעיד על היעדר מוסריות בהשפעה כלפי המצווה. ראו דבריו של כבי' השופט מי
22 חשין (כתוארו אז): "יתר-על-כן: גם אם היה המנוח תלוי באחר, וגם אם אותו אחר השפיע עליו
23 לעשות צוואה כפי שאכן עשאה, גם אז אין הצוואה פסולה. אין איסור על השפעה. גם אין איסור
24 על השפעה לטובתו של אותו אחר המשפיע. ההשפעה חייבת שתהיה בלתי הוגנת, השפעה
25 שתישא בגופה מרכיב מהותי של אי-הגינות" (דנ"א 1516/95 מרום נ' היועץ המשפטי לממשלה,
26 נב (2) 813, 863 (1998) (להלן: "פרשת מרום")).

27

28 70. מכאן גם הקושי בקביעת קיומה של השפעה בלתי הוגנת ובתחומת הגבול בין השפעה
29 שהיא מותרת לבין השפעה שהיא בלתי הוגנת ועל כן פסולה (ראו ש' שוחט פגמים בצוואות הנ"ל,
30 בעמ' 208). קושי נוסף הוא באיתור ראיות ישירות לקיומה של אותה השפעה בלתי הוגנת. לרוב,
31 הראיות שיבססו את הקביעה כי צוואה מסוימת נעשתה מחמת השפעה בלתי הוגנת יהיו ראיות
32 נסיבתיות (פרשת מרום, בעמ' 848).

33

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

71. על מנת להתמודד עם הקשיים הללו, נקבעו בפסיקה מבחנים לקיומה של השפעה בלתי הוגנת והם: מבחן תלות ועצמאות; מבחן תלות וסיוע; מבחן קשרי המצווה עם אחרים; ונסיבות עריכת הצוואה (ראו פרשת מרום, בעמ' 831-827); רע"א 617/08 **מלון עדן נהריה בע"מ נ' קסל**, בפס' 59 לפסק דינו של כב' השופט ח' מלצר (21.09.2014); ש' שוחט **פגמים בצוואות הנ"ל**, בעמ' 211-213). הדגש במבחנים הוא מערכת היחסים בין המשפיע (הנהנה) למושפע (המצווה) ובפרט, קיומה או העדרה של תלות של המצווה בנהנה, תוך התייחסות למצבו הפיסי והנפשי של המצווה.
72. בענייננו, סבור אני כי על בית משפט קמא היה ליישם מבחנים אלה לשם הכרעה בשאלה האם אותה השפעה של שרון על אמו חרגה מגבולות השפעה מותרת, כמקובל בין בני משפחה ויחסי ילדים - הורים והיתה להשפעה בלתי הוגנת, אם לאו. לשם מענה על שאלה זו, אדרש ליישום המבחנים השונים.
73. **מבחן התלות והעצמאות**: יש לבחון עד כמה הייתה המנוחה עצמאית במועד כתיבת הצוואה, הן מבחינה פיסית והן מבחינה נפשית (ראו פרשת מרום, בעמ' 827). נועה ציינה בחקירתה כי בשנת עריכת הצוואה המדוברת, הייתה האם עצמאית וצלולה. בהמשך היא מתארת קשיים נפשיים, שהחלו להבנתה, לאחר אחת הלידות.
- ש"ש**: ספרי לי על מצב העצמאות של האם, כשירות שלה, לפני האירוע ב- 1.7.1997. איך היא הייתה בזמן עריכת הצוואה?
ת: בשנת 95 היא הייתה בסדר כל הזמן.
ש: היא הייתה צלולה בדעתה ועצמאית? היא ידעה קרוא וכתוב?
ת: כן.
ש: היא ניהלה את העניינים שלה לבד?
ת: כן.
 [...]]
- ש**: ספרי לי על האופי של האם, דרך קבלת ההחלטות שלה, אם היא קיבלה החלטות לבד?
ת: היא הייתה אישה תלוית לרוב. במיוחד אחרי האירוע המוחי. היא תמיד הייתה תלוית, חלשה. בנפש שלה הייתה חלשה. אם היו לוחצים עליה, היא הייתה נתונה ללחצים, אם מצד אחי ארנון ואם מצד אחי שרון. היא הייתה פועלת בגלל הלחצים, לא כמו שהייתה רוצה.
- ש**: אני מפנה אותך לפרוטוקול מתאריך 25.3.2014, עמ' 2, שורה 31. הציגו את אמא שלך כבובה על חוטים. אמא שלך באמת הייתה בובה על חוט שכל מה שהיו אומרים לה היו מזיזים אותה?
ת: אמא שלי מבחינה נפשית לא הייתה הכי בריאה. היא הייתה מטופלת, רופא פסיכיאטרי, היא קיבלה כדורים בשביל זה. וואליום.
ש: באיזה שנים זה היה?
ת: ממתי שאני צעירה. זה בעקבות דיכאון אחרי לידה".
- (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015, בעמ' 38, שורות: 26-4, צורך כנספח ט' לתיק המוצגים מטעם המערער).

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 16-10-34987 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 עדות נוספת למצבה הקוגניטיבי של המנוחה ניתן למצוא בעדותו של עו"ד אלעד עובדיה,
2 שייצג את המנוחה בתביעה כנגד בעלה השני בין השנים 2010 ועד שהלכה לעולמה בשנת 2012. יוער
3 גם כי עו"ד עובדיה המשיך לייצג את האחיות באותה תביעה רכושית עד לשלב מתן פסק הדין. עו"ד
4 עובדיה העיד שבתקופה זו ולמרות גילה, הייתה המנוחה בדעה צלולה:

5
6 **ש"ש:** מהיכרות שלך עם האימא ייצגת אותה בין השנים 2010-2013, התרשמת שהיא אישה
7 שידועת על מה היא מדברת?
8 **ת:** הייתה צלולה, הבינה בדיוק על מה היא מדברת, כמובן עם כל המגבלות של אישה בגיל
9 הזה והמצב הבריאותי שלה, אבל מבחינת הראש שלה, הוא היה שם".
10 (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 19/11/2015, בעמ' 63, שורות: 10-7).

11
12 כמו כן, כעולה מחומר הראיות בבעלות המנוחה היו דירות נוספות, וזו ככל הנראה אחת
13 הסיבות למס השבח הגבוה שנדרשה לשלם עבור מכירת בית המגורים לשרון (ראו עדותו של עו"ד
14 גולן בפרוטוקול הדיון מיום 17/12/2014, בעמ' 12, שורות 9-14). שרון לא ידע על הדירות הנוספות,
15 והעיד שגילה עליהן רק בעקבות דרישת רשות המיסים לתשלום מס השבח הגבוה (ראו פרוטוקול
16 הדיון בבית משפט קמא מיום 17/12/2014, בעמ' 29, שורות, 9-6) ונראה שבמובן זה, למנוחה הייתה
17 יכולת לנהל את ענייניה הכלכליים באופן עצמאי ובמנותק מילדיה.

18
19 **74. מבחן התלות והסיוע:** מבחן זה הוא מבחן משנה למבחן הראשון ובו יש לבדוק, במידה
20 ויתברר שהמנוחה לא הייתה עצמאית ונזקקה לסיוע הזולת, האם הקשר שהתקיים בינה לבין שרון
21 התבסס על קבלת הסיוע לו הייתה זקוקה (ראו פרשת מרום, בעמ' 828). בענייננו, כאמור, לא עולה
22 מהעדויות שהמנוחה סבלה מקושי פיזי במועד עריכת הצוואה. הקשיים הנפשיים המתוארים הם
23 קשיים שמהם סבלה המנוחה במשך שנים רבות, ולא ברור האם קיבלה סיוע בגינם מהזולת, למעט
24 טיפול ומעקב רפואי שצוין לעיל. לא מצאתי בעדויות שהונחו לפני בית משפט קמא כל אינדיקציה
25 לכך ששרון סייע למנוחה באופן שהפכה להיות תלויה בו ובסיועו.

26
27 **75. מבחן קשרי המצווה עם אחרים:** מבחן זה בוחן את היקף הקשרים שקיימה המנוחה עם
28 אנשים אחרים. ככל שיתברר שבמהלך עריכת הצוואה הייתה המנוחה מנותקת מאחרים זולת שרון,
29 ניטה לקבוע שהיא הייתה תלויה בו (ראו פרשת מרום, בעמ' 829). מהעדויות עולה שאכן היה קשר
30 בין שרון למנוחה במשך השנים, ובפרט בשנת 1995, שבה נעשתה הצוואה. אך לצד זאת, המנוחה
31 ניהלה קשרים עם אנשים אחרים, לרבות נישואין לבעלה השני.

32
33 בחקירתה של נועה היא ציינה ששרון היה מגיע לבקר את המנוחה (ראו פרוטוקול הדיון
34 בבית משפט קמא מיום 10/2/2015 בעמ' 43, שורות 20-19). יחד עם זאת העידה שהיא הייתה האדם

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 10-16-34987 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 הקרוב ביותר אליה. כשנשאלה נועה על יחסיה עם המנוחה והשיחות שלהן, ענתה: **"יחסים בין אם**
2 **לבת. אני עזבתי את העבודה בשביל לטפל בה. אני הייתי הכי קרובה לאמא"** (ראו פרוטוקול הדיון
3 בבית משפט קמא מיום 10/2/2015, עמ' 43, שורה 13).

4

5 גם ליאת מתארת יחסים קרובים בינה לבין המנוחה. כשנשאלה על תדירות ביקוריה אצל
6 המנוחה, ענתה: **"פעם בשבועיים לפחות. אבל בטל' הייתי מדברת איתה יום – יום"** (ראו פרוטוקול
7 הדיון בבית משפט קמא מיום 29/6/2015, עמ' 56, שורה 11).

8

9 הדס ציינה בחקירתה כי למנוחה היה קשה שהיחסים בין שרון לארנון לא היו טובים,
10 ושלאחר שנות ה-80 היחסים בין המנוחה לשרון היו טובים יותר:

11

12 **ש" ספרי לי על היחסים בין אימא לשרון.**
13 **ת: היה לה צער משני הבנים. זה מה שאני יכולה להגיד. אכזבה גדולה משניהם.**
14 **ש: מהקשר ביניהם?**
15 **ת: כל הזמן היה סכסוך ביניהם.**
16 **ש: שרון ואימא איך היו?**
17 **ת: בהתחלה היחסים לא היו טובים.**
18 **ש: כשאבא נפטר. ואחר כך?**
19 **ת: בשנים האחרונות היחסים היו יותר טובים.**
20 **ש: הוא היה עוזר לאימא שלך?**
21 **ת: הוא היה בא לבקר, אני לא יודעת] לאן הוא לקח אותה.**
22 **ש: הוא היה לוקח אותה לאירועים משפחתיים?**
23 **ת: אני לא הייתי נוכחת, אבל היו פעמים שהיו מפגשים והייתי רואה אותו שם."**
24 (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015 בעמ' 46 שורות 32-30 ו-47 שורות
25 1-8, צורך כנספח ט' לתיק המוצגים מטעם המערער).

26

27 ובהמשך, מסכמת הדס:

28

29 **ש" אני מציג לך סרטון נוסף מהתאריך 20.4.1995, בו האם מבקרת את הסבתא. אלה היחסים**
30 **העכורים?**
31 **ת: שנות השמונים היו שנים לא טובות, אחר כך השנים היו טובות. למה אני לא יודעת."**
32 **ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015 בעמ' 50 שורות 8-10).**

33

34 האחיות לא תיארו את שרון כמי שסייע למנוחה באופן יומיומי. לטענת נועה, שרון היה
35 עוזר למנוחה בסידורים הקשורים לבית ולאינטרסים אישיים שלו (ראו עדותה של נועה, בפרוטוקול
36 הדיון בבית משפט קמא מיום 10/2/2015, בעמ' 41, שורות: 9-12, צורך כנספח ט' לתיק המוצגים
37 מטעם המערער), אך לא הועלתה טענה לפיה המנוחה הייתה מסתייעת בשרון באופן קבוע ומתמשך,
38 ההפך הוא הנכון, מי שליוו את המנוחה באופן משמעותי יותר היו, על פי עדויותיהן, האחיות.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1
2 מכל האמור לעיל, לא עולה תמונה של מערכת יחסים של תלות יומיומית של המנוחה
3 בשרון. המנוחה הייתה נשואה בשנית והתגוררה עם בעלה ביישוב אחר ונראה שנעזרה בעיקר
4 בבנותיה. האחיות מדברות על אם שנתונה להשפעות, אך לא מתייחסות דווקא לשרון כגורם משפיע
5 בלעדי. הן המרחק הפיסי והן העדויות של האחיות מחזקים את המסקנה שלא הייתה מערכת
6 יחסים של תלות משמעותית של המנוחה בשרון. הרגשות שתוארו בעדויות האחיות הן תחושות של
7 צער ואכזבה של המנוחה משרון, וכן תוארו יחסים של חשדנות מצדה כלפיו (ראו פסקה 40 לתגובה
8 מטעם המשיבות מיום 11/11/2013 שהוגשה בת"ע 32798-07-13).

9
10 העובדה שהמנוחה הגישה נגד שרון תביעה בסוף שנות ה-80 בקשר לבית, מעידה אף היא
11 שבמשך השנים היה למנוחה "האומץ" להתעמת עמו ולעמוד על זכויותיה בנכס, ואף לערוך צוואה
12 בשנת 1988 המנשלת אותו מעיזבונה. מאז הגשת התביעה ועד לעשיית הצוואה בשנת 1995, עולה
13 תמונה לפיה היחסים בין המנוחה לשרון הלכו והשתפרו, הגם שלא ניתן להצביע על רגע מכונן כזה
14 או אחר, ניכר שהיה קשר בין שרון למנוחה, קשר של ביקורים, ועזרה בסידורים מסוימים. מצד
15 שני, שרון לא התגורר עם המנוחה או בסמוך אליה או באותו יישוב, ולא טיפל בה באופן יומיומי,
16 לא במועד עריכת הצוואה ולא לאחר מכן. גם בהמשך, כשהמנוחה החליטה להגיש תביעה נגד בעלה
17 השני בשנת 2010, אין כל עדות על כך ששרון ליווה אותה בתביעה, קישר אותה עם עורך הדין שייצג
18 אותה או היה מעורב בהליכים בדרך כלשהי. ההפך הוא הנכון. ליאת העידה שמי שיזם את הפנייה
19 לעו"ד עובדיה הייתה המנוחה עצמה: "אמא שלי שכרה את עו"ד אלעד (עו"ד אלעד עובדיה – ס.ג.).
20 שהוא יהיה העו"ד שלה וייצג אותה [...]". (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 29/6/2015,
21 בעמ' 53, שורה 8)). נראה שהמנוחה פעלה באופן עצמאי ועל פי האינטרסים הכלכליים שלה מבלי
22 לשתף בכך את שרון או אחרים.

23
24 76. מבחן נסיבות עריכת הצוואה : מבחן זה מתייחס לסעיף 35 לחוק הירושה האוסר על הנהנה
25 לקחת חלק בעריכת הצוואה. נקבע כי גם אם לא ניתן יהיה להוכיח מעורבות בעריכת הצוואה על פי
26 סעיף זה, יתכן שהמעורבות תהווה שיקול נוסף בקביעת קיומה של השפעה בלתי הוגנת (ראו פרשת
27 מרום, בעמ' 829). עוד נקבע בפרשת מרום כי לא כל מי שסייע למצווה בפעולות לצורך עריכת
28 צוואתו, יחשב כמי שהשפיע עליו באופן שאינו הוגן. ובמילותיו של כב' השופט מצא בפרשת מרום :

29
30 "גם בהסקת מסקנות מנסיבות עריכת הצוואה יש מקום לזהירות. הנהנים על פי צוואה, לרוב,
31 הינם האנשים הקרובים למצווה. אם המצווה נזקק לעזרת אחרים לצורך עריכת צוואתו (כבחירת
32 עורך דין, ביקור במשרדו ועוד), סביר להניח כי מי שסייע לו בפעולות אלו יהיו האנשים הקרובים
33 לו, ואין לומר כי מי שסייע למצווה בפעולות כאלה, לא יהיה זכאי לרשת את מה שהמצווה התכוון
34 ממילא לצוות לו (ע"א 142/80 ל' מירסקי נ' מ' מירסקי ואח' (להלן – פרשת מירסקי [22]), בעמ'
35 159). אכן, מעורבותו של הנהנה בסידורים הקשורים בעריכת הצוואה, שאינה עולה כדי נטילת

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 חלק בעריכתה, עשויה ללמד על הצורך בבדיקה זהירה של שאלת השפעה הבלתי הוגנת, אך אין
2 בכוחה כדי להעיד על קיומה של השפעה כזאת (פרשת שטיינר [9], בעמ' 349) (פרשת מרום, בעמ'
3 831).

4 בענייננו קבע בית משפט קמא כי שרון והמנוחה היו נוכחים במשרדו של עו"ד גולן ביום
5 עריכת הצוואה. הוא ביסס זאת על סמך עדותו של עו"ד גולן, שהיה מי שטיפל בעריכת הצוואה ואף
6 אחד העדים לעשייתה (ראו עמ' 12 לפסק הדין של בית משפט קמא). נחזור לעדותו של עו"ד גולן:

8
9 ש" : מי היה ביום עריכת הצוואה?
10 ת: הגב' טמיר ז"ל ובנה.
11 [...]
12 ש: היה לך ייפוי כוח מהמנוחה?
13 ת: בוודאי, שלושת האלמנטים בוצעו.
14 ש: האם היה לך ייפוי כוח לערוך צוואה?
15 ת: ממתי צריך ייפוי כוח לערוך צוואה, אני עו"ד, למה אני צריך ייפוי כוח?
16 ש: היא שילמה לך שכ"ט עבור הצוואה?
17 ת: בוודאי שהיא שילמה, היא הייתה בחדר והוא לא היה בחדר.
18 ש: אבל הוא הביא אותה אליך?
19 ת: אמרתי, הוא הביא את האמא למשרד"
20 (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 17/12/2014, בעמ' 14, שורות 15-16 וכן עמ'
21 18, שורות 11-18, צורף כנספח ט' לתיק המוצגים מטעם המערער).
22

23 מעדותו של עו"ד גולן עולה ששרון לא שהה במשרדו בעת עריכת הצוואה ובמעמד חתימת
24 המנוחה עליה, ולמצער, הוא לא שהה באותו חדר בעת עשייתה. עוד עולה מעדותו של עו"ד גולן
25 ששרון יצר עמו את הקשר הראשוני לשם חתימת הסכם המכר, אם כי הוא לא הכיר אותו לפני כן
26 (שם, בעמ' 13, שורות 17-23), וכן שרון הסיע את המנוחה למשרדו לצורך עריכת הצוואה. כמו כן,
27 עו"ד גולן העיד שהצוואה נערכה על סמך רצונה של המנוחה, ושלא התרשם שהמנוחה הייתה תחת
28 השפעה בלתי הוגנת. כך מתוך עדותו:

29
30 ש" : על סמך מה נערך המסמך?
31 ת: על סמך רצונה של הגב' טמיר דליה. היא נעשתה לאחר שהמכירה בוטלה, אז המנוחה
32 רצתה להבטיח ששלושת רבעי הדירה תועבר לבנה טמיר שרון.
33 [...]
34 ת: לו הייתי חש כפיה או השפעה בלתי הוגנת, לא הייתי עושה את הצוואה...
35 [...]
36 ש: כאשר אתה אומר שהייתה לך התרשמות שלא הייתה השפעה או מעורבות, זה מההיכרות
37 הקצרה?
38 ת: לא ראיתי את האמא מאוימת, או מגמגמת. היא ידעה בדיוק מה שהיא עושה וזה מה
39 שעשיתי".
40 (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 17/12/2014, בעמ' 12, שורות 18-19; וכן עמ'
41 13, שורה 17; וכן עמ' 18, שורות 22-25, צורף כנספח ט' לתיק המוצגים מטעם המערער).
42

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 מכל האמור לא שוכנעתי שיצירת הקשר עם עו"ד גולן, כמו גם הבאת המנוחה למשרדו
2 ביום חתימתה ואף רצונו של שרון להבטחת העברת הזכויות בבית לידי, כאשר מוכן אני להניח
3 בסבירות גבוהה שזה היה ידוע למנוחה, עולים כדי מעורבות המהווה השפעה בלתי הוגנת. כמו כן
4 שוכנעתי כי המנוחה ביטלה את הסכם המכר או במילים אחרות ביקשה לדחות את מועד העברת
5 הזכויות בבית עד לאחר פטירתה וזאת בראש ובראשונה על מנת שתימנע מתשלום מס גבוה עבור
6 עסקת המכר, דבר שנועד לשרת את טובתה האישית בלבד.

7
8 77. למעלה מן הצורך אוסיף, שגם אם הייתי קובע ששרון השפיע במועד עריכת הצוואה השפעה
9 בלתי הוגנת על המנוחה, סבורני שהשפעה זו חלפה שנים רבות לפני פטירת המנוחה, ועל כן, לפי
10 סעיף 31 לחוק הירושה אין עוד מקום לבטל את הצוואה מכוחה.

11
12 סעיף 31 לחוק הירושה קובע כדלקמן:

13
14 **"עברה שנה מהיום שהאונס, האיום, ההשפעה הבלתי הוגנת או התחבולה חדלו לפעול על**
15 **המצווה, או מהיום שנודע למצווה על התרמית או הטעות, והיה בידי המצווה לבטל את הצוואה**
16 **ולא עשה כן, לא יהיה עוד באותו פגם כדי ביטול הוראת הצוואה או תיקונה".**
17

18 בעניינינו, הצוואה נערכה בשנת 1995. המנוחה נפטרה בשנת 2012, כ-17 שנים לאחר מכן.
19 בשנת 2010 הגישה המנוחה תביעה רכושית נגד בעלה השני בבית המשפט לענייני משפחה באמצעות
20 עו"ד אלעד עובדיה (ראו תצהירו של עו"ד עובדיה שצורף כנספח ב' לתגובה מטעם המשיבות מיום
21 11/11/2013 בתיק קמא). מן האמור עולה שהייתה למנוחה היכרות עם עו"ד מתחום דיני המעמד
22 האישי, שייצג אותה בעניין ממוני אחר. לכך נוסף את העובדה שהמנוחה ערכה שלוש צוואות
23 בחייה, מה שמעיד שידעה על האפשרות לשנות, לבטל ולערוך צוואה חדשה, במקום הצוואה
24 הקיימת. חלוף הזמן, הקשר הישיר שהיה לה עם עו"ד מתחום המעמד האישי, הקירבה לבנות
25 בשנותיה האחרונות, מחזקים את המסקנה שלו רצתה המנוחה לשנות את צוואתה משנת 1995,
26 מהלך 17 השנים מאז נערכה ועד למותה, הייתה יכולה לעשות כן. עובדה זו כשלעצמה רק מחזקת
27 את הקביעה לפיה הצוואה משנת 1995 שיקפה את רצונה, אם לא גם במועד עריכת הצוואה, אזי
28 למצער במועדים מאוחרים יותר עד לפטירתה. על כן, גם אם צוואת 1995 נערכה מחמת השפעה
29 בלתי הוגנת, ואיני קובע כן, אין בהשפעה זו כדי להביא לבטלות הצוואה או הוראה מהוראותיה.

מעורבות בעריכת הצוואה

30
31
32 78. הטעם האחרון לפסילת הצוואה משנת 1995 על ידי בית משפט קמא, היה מעורבותו של
33 שרון בעריכת הצוואה בהתאם לסעיף 35 לחוק הירושה. סעיף זה קובע:

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 "הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח
2 באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה".
3

4 בהתקיים הנסיבות המתוארות בסעיף 35 לחוק הירושה קמה חזקה חלוטה כי ננקטה
5 פעולה אסורה כלפי המצווה וכי פעולה זו פגמה ברצונו החופשי. מדובר ב"חזקה שבדין שאין
6 בלתה" (ע"א 234/86 אמונה – תנועת האשה הדתית לאומית נ' בלר פ"ד מב(4) 148 (1988)).
7

8 79. הוראת סעיף 35 לחוק הירושה מונה שלושה סוגים של זוכים על פי צוואה, שהוראת
9 הצוואה המזכה אותם, או את בני זוגם – בטלה, ואלה הם: מי שהיה עד לעשייתה של הצוואה, מי
10 שערך אותה, או מי שלקח באופן אחר חלק בעריכתה. גדריהן של שתי עילות הבטלות הראשונות
11 זכו לפרשנות דווקנית, בעוד שגדריה של העילה השלישית נותרו גמישים (ע"א 433/77 הררי נ' הררי,
12 לד(1) 776 (1979); ש' שוחט, פגמים בצוואות הנ"ל, בעמ' 311). בית המשפט העליון קבע בשורה של
13 פסקי דין, כי נוכח התוצאה הקשה הנובעת מהוראת סעיף 35 לחוק הירושה, יש לפרשה על דרך
14 הצמצום ובאורח דווקני (ראו למשל, ע"א 851/79 בנדל נ' בנדל, לה(3) 101 (1981); בע"מ 6349/08
15 פלוני נ' פלוני (02.02.2009); ש' שוחט, פגמים בצוואות הנ"ל, בעמ' 299). בצד הבחירה בפרשנות
16 המצמצמת, ניכרת בפסיקת בית המשפט העליון גם מגמה שונה, לכאורה, המבקשת להרחיב במעט
17 את המסגרת הפרשנית ולא לקבוע מסמרות (ע"א 433/77 הנ"ל; ע"א 6496/98 בוטו נ' בוטו, פ"ד
18 נד(1) 19, בפס' 9 (2000); ש' שוחט, פגמים בצוואות הנ"ל, בעמ' 315-318).
19

20 ויודגש: הפרשנות המצמצמת והדווקנית מאפיינת את ההתייחסות לשתי עילות הבטלות
21 הראשונות שבסעיף 35, הנוגעות למי שערך את הצוואה ולמי שהיה עד לעשייתה, ואילו הפרשנות
22 הגמישה, מאפיינת את עילת הפסילה השלישית הנוגעת למי שנטל חלק בעריכת הצוואה "באופן
23 אחר" (לפירוט בעניין הפרשנויות השונות בפסיקה ראו פסק דיני בת"ע (נצ') 163/01 ז'א נ' מ.ס'
24 (2009)).
25

26 אם כן, פירוש המינוח "לקח באופן אחר חלק בעריכתה" שבסעיף 35 לחוק הירושה,
27 המהווה את עילת הפסילה השלישית, נעשה באופן גמיש אשר מתמלא תוכן על פי הנסיבות
28 המיוחדות של כל מקרה ומקרה, כאשר המבחן הוא בסופו של דבר מבחן השכל הישר (ראו ע"א
29 851/79 הנ"ל; ע"א 5869/03 חרמון נ' גולוב, נט(3) 1 (2004)). וכך קבע כב' השופט ריבלין (בתוארו
30 אז) בע"א 6496/98 הנ"ל, בפס' 9:
31

32 "מעורבותו של הנהנה נבחנת על-פי נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה. ברוח זו נפסק כי
33 העובדה שהנהנה הזמין את עורך-הדין שערך את הצוואה ושילם את שכר-טרחתו והעובדה
34 שתוכנה של הצוואה נמסר לעורך-הדין על-ידי המערער אין בה משום נטילת חלק פסול בעריכת
35 הצוואה (השופט קדמי בע"א 760/86 רוזן נ' שולמן [15], בעמ' 590). ביצוע שליחות מטעם המצווה,

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 אשר ביקש כי עורך-הדין יסור אליו לשם עשיית הצוואה – אינה חלק מעריכת הצוואה (הנשיא
2 שמגר בע"א 510/90 הנ"ל [9]); העובדה שהנהנית מן הצוואה הביאה את המצווה לעורך-הדין
3 שטיפל בעבר בענייניה שלה ואף סייעה לו בפרטים שונים שנזקקו להם לצורך הצוואה אינה עולה
4 כדי נטילת חלק בעריכת הצוואה (השופטת ביניש בע"א 2500/93 שטיינר נ' המפעל לעזרה הדדית
5 של ארגון עולי מרכז אירופה [16]). לא כן כאשר המצווה לא נפגש כלל עם עורך-הדין, והנהנה
6 עצמו, והוא בלבד, מהווה את החוליה המקשרת בין המצווה לבין עורך-הדין (השופט ברק בע"א
7 851/79 הנ"ל [5]). פעולת השלוח אינה נחשבת בהכרח לנטילת חלק בעריכת הצוואה, אלא אם
8 השלוח מגלה פעילות רבה מדי (הנשיא שמגר בע"א 99/86 הנ"ל [7]). כאשר פעילותו אינה
9 מצטמצמת לפעולה מכאנית של העברת רצון המנוח כאשר "הוא המוציא והמביא, הוא המלבן
10 והמסביר" והוא "מקיים מעורבות מתמדת ורצופה מרגע ההתקשרות עם עורך הדין ועד
11 לחתימת המנוח" (השופט ברק בע"א 526/85 הנ"ל [8], בעמ' 837) הרי זו פעילות יתרה החורגת
12 מגבולות המותר. "...בכל מקרה אין לנתק את מידת מעורבותו ופעילותו של הנהנה ממכלול
13 הנסיבות" (השופטת ביניש בע"א 2500/93 הנ"ל [16], בעמ' 350). "המבחן הינו, בסופו של דבר,
14 מבחן השכל הישר" (השופט ברק בע"א 851/79 הנ"ל [5], בעמ' 109).
15

16 80. בית משפט קמא מפנה לעדותו של עו"ד גולן בנוגע לעסקת המכר ולצוואה. לענייננו רלוונטי
17 חלק זה של עדותו שצוטטה בפסק הדין:

18
19 "בלית ברירה, לאור מס השבח העצום שהוטל, בוטלה העסקה. אז האמא באה ואמרה שהיא רוצה
20 לתת לו את הדירה, וזה מה שעשיתי בצוואה כי מתנה לא יכולנו לעשות.
21 [...]
22 לא היתה דרך אחרת לעשות שום דבר. התחייבנו לא להעביר את הדירה במתנה אז הדרך היחידה
23 הייתה בצוואה וזה מה שנעשה" (בעמ' 13 לפסק דינו של בית המשפט קמא).
24

25 ראוי להזכיר כאן כי עו"ד גולן הוסיף במסגרת עדותו הראשית כי המנוחה ידעה בדיוק "מה
26 שהיא עושה" וכי היא זו ששילמה את שכר טרחתו, וראו בהקשר זה את הדיון לעיל תחת הכותרת
27 "מבחן נסיבות עריכת הצוואה", ועדויות שצוטטו שם המלמדות כי הצוואה נערכה על פי רצון
28 המנוחה ועל פי בקשתה, כאשר ברי הוא כי הדבר נעשה לאחר קבלת ייעוץ משפטי מעו"ד גולן.
29

30 בהמשך לכך קובע בית משפט קמא כי: "מבחן השכל הישר מחייב מסקנה אחת ולפיה הצוואה
31 נערכה תחת מעורבותו של המבקש (שרון – ס.ג.). וכחלק מהרצון להבטיח את הפטור ממס בעיסקה
32 בין המנוחה למבקש (שרון – ס.ג.) ולפיה עיסקת המכר תבוטל והכספים ככל ששולמו (עמ' 27
33 לפרוט') לא הושבו והמבקש (שרון – ס.ג.) יבטיח את חלקו באמצעות צוואה שתערוך המנוחה.
34 התנהלות זו היא בהכרח מעורבות בעריכת הצוואה וניסוחה באופן בו המבקש (שרון – ס.ג.) יזכה
35 בבית ללא תשלום מיסים. לא לשם כך נועדה הצוואה, ובוודאי לא לשם המלטות מתשלום מס
36 כחוק. מטרת הצוואה הינה הבעת רצונה האחרון של המנוחה, חופשי מכל השפעות חיצוניות,
37 שמטרתן במקרה זה להיטיב את מצבו הכלכלי של המבקש (שרון – ס.ג.)" (שם, בעמ' 13).
38

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

81. גם כאן עמדתי שונה. כאמור לעיל, מהראיות שפורטו עולה שהחלטת המנוחה לערוך צוואה במתכונת בה נערכה התקבלה בעקבות ייעוץ משפטי שניתן על ידי עו"ד גולן, על מנת שהאם, המוכרת, תימנע מתשלום מס שגובהו פי כמה משווי הדירה עצמה. עצם העובדה שהמנוחה ידעה שעריכת צוואה מעין זו קולעת גם לרצונו של בנה, אינו מספיק על מנת לקבוע שהוא נטל חלק בעריכתה. גם העובדה ששרון נמנע מלפעול להשלמת הסכם המכר או מלבקש חזרה את הכספים ששילם עבורו, אין משמעותה ששרון לקח חלק בעריכת הצוואה.

כפי שנקבע בפסיקה, גם יצירת קשר על ידי הנהנה עם עו"ד והבאת המצווה למשרדו לצורך עריכת צוואה, כשלעצמם, אינם מהווים נטילת חלק בעריכתה. כאמור לעיל, לא הוכח ששרון נכח במעמד עריכת הצוואה. ההפך הוא הנכון, עו"ד גולן העיד ששרון לא נכח בחדר אלא רק הביא את המנוחה למשרדו. עו"ד גולן אף העיד שמי ששילם את שכר טרחתו הייתה המנוחה (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 17/12/2014 בעמ' 18, שורות 15-18).

על כן הגעתי למסקנה שלא הוכח כי התקיימה איזו מהעילות שבסעיף 35 לחוק הירושה ולכן לא היה מקום לבטל את הצוואה משנת 1995 מכוחו של סעיף זה. בחינת החומר שבפניי מעלה שהצוואה שיקפה את רצונה של המנוחה אשר ביקשה כי שרון יזכה בבית (זכויותיה בבית) לאחר פטירתה וכי אז יירשמו הזכויות על שמו, כאשר עוד בחייה העניקה לו זכויות השימוש והמגורים באופן בלעדי בבית. רצון זה התגבש לאחר שלא היה ניתן להשלים את עסקת המכר בחייה, ועל מנת שלא תחויב בתשלום מס שבח בסכומים כבדים, ולשמור לעצמה את כספי התמורה.

שיקולים נוספים התומכים במסקנה שהצוואה שיקפה את רצון המנוחה

82. מעבר למפורט עד כה, סבורני שקיימות ראיות נוספות שמחזקות את המסקנה שהצוואה משנת 1995 שיקפה את רצון המנוחה. ראשית, העובדה ששרון מחזיק בבית המגורים משנת 1986 ועד היום. זאת לצד העובדה שבסוף שנות השמונים הגישה המנוחה תביעה לפינוי של שרון מהבית (ראו סעיף 13 לתצהיר עדות ראשית מטעם ארנון, בתיק בימ"ש קמא – ת"ע 13-10-29390; ראו גם פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא מיום 29/6/2015 בעמ' 56, שורות 30-26 וכן עמ' 57, שורות 10-11 בנוגע לעדותה של ליאת על קיומו של הליך בבית משפט והתחלת הליך מכירת הבית לשרון)). כלומר, האחיות והמנוחה ידעו על האפשרות להגיש תביעה לפינוי של שרון, ואף עשו בה שימוש כאשר טענו שהוא מחזיק בבית המגורים שלא כדין. העובדה שבמשך למעלה מ-25 שנים לא הגיש איש מהצדדים, או המנוחה, כל תביעה נוספת לפינוי של שרון, כאשר שרון עושה שימוש בלעדי בבית, מתגורר בו עם משפחתו, ואף עורך בו שיפוץ, מחזקת אף היא את המסקנה שהם ראו את בית המגורים כשייך לו.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 בהקשר זה אזכיר כי שרון טען שאותה תביעת פינוי הסתיימה בפשרה לפיה הוא ירכוש את
2 הזכויות בבית וזאת בהסכמת המנוחה והאחים, וגרסה זו מתיישבת עם העובדה ששרון לא פונה
3 מהבית בעקבות אותה תביעה. אומנם איש מהצדדים לא הציג את החלטות או פסק הדין שניתנו
4 במסגרת אותה תובענה, אולם אותה הימנעות פועלת דווקא לחובת המשיבות במקרה זה לאור
5 הנסיבות הקיימות והמשך החזקת שרון בבית חרף אותה תובענה.

6
7 83. חיזוק נוסף לאותה מסקנה ניתן למצוא גם בחקירתו הנגדית של עו"ד אלעד עובדיה שייצג
8 את המנוחה בתביעתה הרכושית נגד בעלה השני בין השנים 2010-2013, אשר מסר: **"ממה שהבנתי**
9 **היא (המנוחה – ס.ג.) אף פעם לא ראתה את הבית כחלק מהרכוש שנשאר לה, שהיא יכולה**
10 **להשתמש בו. אם אתה שואל אם היא ראתה בבית כחלק מהרכוש ששייך לה אני לא בטוח שהיא**
11 **ראתה את זה ככה, לא חושב שהיא חשבה שזה שייך לה"** (ראו פרוטוקול הדיון בבית משפט קמא
12 מיום 19/11/2015, בעמ' 62, שורות 26-28).

13
14 84. על כך יש להוסיף את העובדה שלפחות חלק מהאחים מודים כי קיבלו תשלום עבור
15 הסכמתם להעברת חלקם בבית לשרון. נועה העידה בבית משפט קמא כי היא קיבלה סכום כסף
16 בעבור חלקה בבית המגורים שהועבר אליה בירושה מהאב: **"אני קיבלתי כסף משרון, בהוראה של**
17 **אמא שלי. קיבלתי 10,000 דולר"** (ראו פרוטוקול הדיון מיום 10/2/2015, בעמ' 40, שורות 30-31
18 בהליך בבית משפט קמא). הדס העידה כי קיבלה מהאם סכום כסף של 20,000 ₪ עבור החלק שלה
19 מירושת האב: **"ש: אמא אמרה שזה החלק שלך מאבא? ת: אמרה שזה החלק שלי, לא ידעתי ממי**
20 **זה"**. (שם, בעמ' 46, שורות 23-24). מעדויות אלו עולה שהמנוחה הייתה מעורבת בהעברת הכספים
21 לילדיה בעבור העברת יתר הזכויות בבית המגורים אל שרון. כל אלו מחזקים את המסקנה
22 שהמנוחה ויתר בני המשפחה ראו בבית כשייך לשרון.

הבקשה להוספת ראיה בערעור

23
24
25 85. כפי שהזכרתי בתחילת פסק הדין, במסגרת הערעור דנן הגיש ב"כ של שרון בקשה להוספת
26 ראיה. אחיותיו של שרון הגישו תגובה לפיה הן מתנגדות להוספת הראיה. כבר נקבע בפסיקה כי
27 התרת הוספת ראיה חדשה בערעור תינתן במשורה. על המבקש להוכיח כי לא ידע על הראיה ולא
28 יכול היה לגלותה בשקידה ראויה וכן עליו להגיש את הבקשה בתום לב (ראו ע"א 8021/03 אלישע
29 נ' אלישע, נט(3) 337 (2004); ע"א 4126/05 חג'אזי נ' ועד עדת הספרדים (20/6/2006); ע"א 8128/06
30 לוינזון נ' ארנון (03.02.2009)). בענייננו לא מצאתי שמדובר בראיה שלא היה ניתן להגישה במסגרת
31 ההליך בפני בית משפט קמא. מדובר בתצהיר של עו"ד גולן אשר נחקר בבית המשפט קמא ועדותו
32 עמדה בפניו. ככל שהמערער ראה צורך להבהיר דבר כלשהו מעדותו של עו"ד גולן, היה צורך לבקש
33 זאת במסגרת ההליך בערכאה דלמטה. על כן הבקשה להוספת ראיה נדחית.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1

2

התייחסות לטענות נוספות מצד המשיבים

3 86. בנוגע לטענתו של ארנון כי בית המגורים ניתן לו במתנה על ידי המנוחה, כאמור בית משפט
4 קמא קבע כי טענות לעניין העברת זכויות מכוח הסכם כזה או אחר מקומן להתברר בתביעה נפרדת
5 ולא במסגרת הליכי בקשה לביטול צו קיום צוואה או למתן צו קיום הצוואה המאוחרת. אכן קביעה
6 זו תואמת את הכלל, שבצדו חריגים, לפיו על בית משפט להימנע במשפטי צוואות מלדון בשאלות
7 אלה. יחד עם זאת ומבלי להביע דעה באשר לאותה קביעה של בית משפט קמא, לא מצאתי להתעכב
8 עליה משום שארנון לא חלק עליה ולא הגיש כל ערעור על פסק הדין קמא. ככל שארנון יגיש תביעה
9 להצהיר על זכויותיו בבית מכוח מתנה, זו תתברר לגופה. ואין צריך להזכיר כאן את הכלל לפיו
10 צוואה אינה מבטלת פעולות רצוניות וקנייניות שנעשו על ידי המצווה בחייו.

11

12 87. בנוגע לטענת השיהוי שהעלו האחיות בעיקרי הטיעון מטעמן, הגם שכאמור לא ערערו על
13 קביעת הערכאה דלמטה בעניין זה, עמדתי כעמדת בית משפט קמא לפיה שיהוי של פחות משנה
14 מיום הפטירה אינו שיהוי שמפקיע זכות התביעה, זאת במיוחד לאור קביעותיו כי שרון החל לפעול
15 לקידום מימוש צוואת אמו המנוחה עוד קודם לכן. שיקול נוסף הוא שהאחיות כשלו בלהוכיח שהן
16 עדכנו את שרון על כוונתן להגיש בקשה לקיום צוואת המנוחה, זאת למרות שהדבר נדרש מהן על
17 פי תקנה 14(ב)(4)(ב) לתקנות הירושה [נוסח מלא ומעודכן], התשנ"ח-1998 לפיה: **"לא היה בין
18 הזוכים על פי הצוואה אחד מאלה: ילדים של המוריש, צאצאיהם, הורי המוריש, צאצאיהם, או
19 בן זוג של המוריש – יצורף גם אישור מסירה לילדי המוריש ולמי שהיה במות המוריש בן זוגו
20 [...]".**

21

22

סוף דבר

23 88. כאמור, מצאתי כי שרון שילם למנוחה תמורה בגין בית המגורים וכי שולמו כספים לידי
24 חלק מהאחים בגין חלקם בבית. כמו כן, בשונה מעמדת בית משפט קמא, נמצא כי הצוואה משנת
25 1995 נעשתה על פי רצונה של המנוחה, לא נפל בגדרה כל פגם המצדיק פסילתה, לרבות פסלות
26 מחמת מעורבות של שרון בין אם בהפעילו השפעה בלתי הוגנת על המנוחה ובין אם בשל מעורבות
27 בעריכתה, או פסלות במצוות סעיף 8(א) או סעיף 27 לחוק הירושה.

28

29 גם אם נניח כי לא הוכח ששולמה תמורה כאמור, או שהתמורה הוחזרה לשרון, לא היה
30 בכך כדי לשנות מהתוצאה אליה הגעתי. זאת משום שבית משפט קמא הורה על פסלות הצוואה
31 בעקבות אותה מחויבות – "הרגשת חובה" שהיתה למנוחה כלפי שרון, ובעטיה של אותה תמורה
32 שקיבלה ממנו. כאמור, כפי שפירטתי בהרחבה בפרקים הקודמים, לא מצאתי כי אותה "מחויבות"
33 מקימה עילת פסלות. יחד עם זאת בהעדרה של תמורה וככל שלא היתה מתקבלת, היה בכך כדי

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1 לשמוט את הקרקע תחת עיקר הנמקות בית משפט קמא בגינן פסל את צוואת 1995 : בהיות הצוואה
2 עסקה בירושה והגבלת זכות המנוחה לשנות צוואתה - תחולת סעי' 27 לחוק הירושה.
3
4 89. על כן, אם תתקבל עמדתי, דין הערעור להתקבל, צו קיום צוואת 1988 יבוטל, וחלף צו זה
5 יינתן צו לקיום הצוואה משנת 1995.

6
7 בנסיבות העניין, אציע כי לא נעשה צו להוצאות.
8
9

ס. ג'יוסי, שופט [אב"ד]

10
11
12
13
14
15

השופט חננאל שרעבי:

אני מסכים.

ח. שרעבי, שופט

16

17
18
19
20

השופטת אספרנצה אלון:

אני מסכימה.

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 34987-10-16 ט' נ' ט' ר' ואח'

תיק חיצוני:

1

א. אלון, שופטת

7

8

9

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט סארי גיוסי.

10

11

אין צו להוצאות.

12

13

מותר לפרסום בהשמטת שמות ופרטים מזהים אחרים.

14

15

ניתן היום, ג' טבת תש"פ, 31 דצמבר 2019, בהעדר הצדדים.

16

א. אלון, שופטת

ח. שרעבי, שופט

ס. גיוסי, שופט [אב"ד]

17